

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka a literatury

Bohumil Hrabal jako regionální osobnost a jeho literární odkaz na Nymbursku

Bakalářská práce

Autor	Ludmila Müllerová
Studijní program:	B7310 – Filologie
Studijní obor	Jazyková a literární kultura
Vedoucí práce:	prof. PhDr. Vladimír Křivánek, CSc.
Oponent práce:	dr. hab. Filipowicz Marcin Lukasz, Dr.

Zadání bakalářské práce

Autor: Ludmila Müllerová

Studium: P15K0052

Studijní program: B7310 Filologie

Studijní obor: Jazyková a literární kultura

Název bakalářské práce: **Bohumil Hrabal jako regionální osobnost a jeho literární odkaz na Nymbursku**

Název bakalářské práce AJ: Bohumil Hrabal as a regional personality and his literary legacy in the Nymburk region

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářské práce zpracovává proazická díla Bohumila Hrabala z hlediska jeho vztahu k Nymbursku. Cílem práce je ukázat Hrabalovy úzké vazby na region. V praktické části budou zmapovány aktivity na podporu zachování Hrabalova odkazu na Nymbursku. V rámci práce bude vypracován praktický projekt.

Pytlík, Radko. *Bohumil Hrabal. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1990. 285 s., 23 fot. Portréty spisovatelů. ISBN 80-202-0239-0*

Jankovič, Milan. *Kapitoly z poetiky Bohumila Hrabala. 1. vyd. Praha: Torst, 1997. 205 s. ISBN 80-7215-003-0*

Pelán, Jiří. *Bohumil Hrabal: pokus o portrét. Vydání třetí, druhé samostatné, upravené. Praha: Torst, 2015. 118 stran, 32 nečíslovaných stran obrazových příloh. ISBN 978-80-7215-496-8*

Garantující pracoviště: Katedra českého jazyka a literatury,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: prof. PhDr. Vladimír Křivánek, CSc.

Oponent: dr. hab. Marcin Lukasz Filipowicz, Dr.

Datum zadání závěrečné práce: 15.1.2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Nymburce dne 10. 5. 2021

Ludmila Müllerová

Poděkování

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu práce prof. PhDr. Vladimíru Křivánkovi, CSc. za vedení své bakalářské práce a za důvěru. Dále bych pak ráda poděkovala Janu Řehounkovi a členům Klubu čtenářů Bohumila Hrabala za cenné informace, které mi k psaní práce poskytli. A v neposlední řadě bych ráda poděkovala své rodině, muži a přátelům za podporu a trpělivost.

Anotace

MÜLLEROVÁ, LUDMILA: Bohumil Hrabal jako regionální osobnost a jeho literární odkaz na Nymbursku. Nymburk: Univerzita Hradec Králové – Pedagogická fakulta, 2021. Bakalářská práce.

Cílem této bakalářské práce je ukázat Hrabalovy úzké vazby na region. Teoretická část práce je věnována životu a tvorbě Bohumila Hrabala z hlediska jeho vztahu k Nymbursku coby místu inspiračnímu a tvůrčímu. V rámci teoretické části je zaměřena pozornost na díla, která čerpala inspiraci z prostředí Nymburska nebo byla na Nymbursku vytvořena. Praktická část se soustředí na zmapování literárního odkazu Bohumila Hrabala na Nymbursku se zvláštním zřetelem na Klub čtenářů Bohumila Hrabala. V rámci praktické části je vypracován projekt luštění na pokračování s názvem Hrabalovy hlavolamky.

Klíčová slova: Bohumil Hrabal, regionální literatura, interpretace textu

Annotation

MÜLLEROVÁ, LUDMILA: *Bohumil Hrabal as a regional personality and his literary heritage in the Nymburk region*. Nymburk: University of Hradec Králové – Faculty of Education, 2021. Bachelor Thesis.

The aim of this bachelor thesis is to show Hrabal's tight connections to the Nymburk region. The theoretical part of the thesis is devoted to the life and works of Bohumil Hrabal regarding his relation to this region as an area of inspiration and creativity. Within the frame of the theoretical part, the attention is paid to the works that arose in the settings of Nymburk or drew inspiration from there. The practical part focuses on literary legacy of Bohumil Hrabal in the Nymburk region, regarding particularly Klub čtenářů Bohumila Hrabala (the Reading Group of Bohumil Hrabal). The practical part includes a project of the quiz series called Hrabalovy hlavolamky (Hrabal's Little Puzzles).

Key words: Bohumil Hrabal, regional literature, interpretation of the text

Obsah

Úvod	1
Teoretická část	2
1. Region a regionální literatura	2
1.1 Nymburk	3
1.2 Kersko	4
1.3 Hrabalova místa	4
1.4 Regionální literatura a její členění v Městské knihovně Nymburk	5
1.5 Regionální spisovatelé	7
2. Bohumil Hrabal	9
2.1 Bohumil Hrabal jako regionální osobnost	9
2.2 Hrabalův život a dílo	10
2.3 Hrabalova regionální tvorba	20
2.3.1 Městečko, kde se zastavil čas	21
2.3.2 Postřižiny a Krasosmutnění	21
2.3.3 Harlekýnovy miliony	24
2.3.4 Slavnosti sněženek	27
2.3.5 Ostře sledované vlaky	28
2.3.6 Regionální jazykové jevy v díle Bohumila Hrabala	30
2.4 Odraz Bohumila Hrabala v dílech regionálních autorů	31
2.4.1 Jan Řehounek	31
2.4.2 Další regionální autoři	32
Praktická část	35
3 Klub čtenářů Bohumila Hrabala	35
3.1 Hrabalovo Kersko	38
3.2 Zpravodaj Klubu čtenářů Bohumila Hrabala Nymburský pábitel	41
3.3 Literární kabinet Bohumila Hrabala	43

4 Praktický projekt Hrabalovy hlavolamky	45
Závěr	49
Primární literatura	50
Sekundární literatura	51
Internetové zdroje	54
Přílohy	55
Příloha I. Stanovy Klubu čtenářů Bohumila Hrabala schválené 21. 11. 1998	55
Příloha č. II. Chronologický přehled bibliografie Jana Řehounka	56
Příloha č. III. Chronologický přehled aktivit Klubu čtenářů Bohumila Hrabala	58
Příloha č. IV. Hrabalovy hlavolamky (obsahuje 5 podpříloh str. 77-81)	75

Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma odrazu regionu Nymburk v díle Bohumila Hrabala. Mnou zvolené téma vychází jak z mého osobního, tak profesního zájmu. Od roku 2019 pracuji jako knihovnice v Městské knihovně v Nymburce, kde jsou mimo jiné mými úkoly péče o oblast regionální literatury a správa Klubu čtenářů Bohumila Hrabala. Impulzy pro napsání této práce byly dva. Prvním z nich byla útlá knížečka Historický a poetický průvodce Nymburkem, kterou jsem objevila právě v regionálním fondu knihovny. Tento netradiční průvodce kladoucí čtenáři otázku je věnován místům, která měl Hrabal rád. Druhým impulzem bylo setkání se členy Klubu čtenářů Bohumila Hrabala. Právě rozhovory se členy klubu ve mně vzbudily zájem o dílo Bohumila Hrabala, jehož poetika mi dříve unikala. A díky rozhovorům s lidmi, kteří Hrabala znali (byli jeho přáteli, sousedy v Kersku, známými) jsem začala vnímat poetiku pábení, která je pro jeho tvorbu typická.

Bakalářská práce je členěna na teoretickou a praktickou část. V první kapitole teoretické části se zabývám vymezením pojmu region a regionální literatura. V rámci této kapitoly se dále věnuji regionu Nymburska a jeho popisu z hlediska geografického a literárního. Ve druhé kapitole se věnuji osobnosti Bohumila Hrabala a jeho životu spojenému právě s regionem Nymburska. V následující kapitole se soustředím na Hrabalova díla, která reflektují jeho vztah k Nymbursku. V praktické části práce se zabývám analýzou aktivit na podporu Hrabalova odkazu na Nymbursku se zvláštním zřetelem na Klub čtenářů Bohumila Hrabala. V poslední části bakalářské práce představuji praktický projekt na podporu odkazu Bohumila Hrabala na Nymbursku s názvem Hrabalovy hlavolamky. Tento projekt vychází z analýzy aktivit a spojuje jak ukázky z Hrabalova díla, tak cvičení na podporu kognitivních schopností čtenářů.

Teoretická část

1. Region a regionální literatura

Pojem region vychází z latinského slova *regio* a je překládán jako kraj či krajina. Region je ve starší literatuře definován jako „vymezený územní celek, vnitřně propojený různými politickými, hospodářskými, společenskými a kulturními vztahy, na jejichž formování mají podíl přírodní podmínky a konkrétní historický vývoj.“¹ Novější definici kraje uvádí ve své studii L. Martínek takto „Region je především a nejčastěji chápán jako souhrn reálně existujících jevů a vztahů, které jsou rozprostraněny a mají vztah k určitému ohraničenému území, přičemž se tak či onak odlišují od jevů a vztahů v jiné územní oblasti, resp. jsou kvantitativně seskupeny či kvalitativně specifikovány uvnitř vlastního území.“² Zjednodušeně bychom tedy mohli říct, že region je určité území, které je vymezeno na základě společných znaků.

Pro potřeby své bakalářské práce budu tento pojem používat ve smyslu oblasti vymezené hranicemi okresu Nymburk.

Nymburský okres se nachází ve východní části Středočeského kraje v Polabské nížině, sousedí s pěti okresy (Mladá Boleslav, Jičín, Hradec Králové, Praha východ a Kolín) a rozkládá se na rozloze 850 km². Na této ploše žije téměř 100 tisíc obyvatel v 87 obcích. Povrch tohoto okresu je velmi málo členitý, výškový rozdíl mezi nejnižší a nejvyšší položeným bodem činí 126 m n. m. Tento úrodný rovinatý kraj byl původně zemědělskou oblastí (pěstovala se zde řepa, obiloviny, zelenina). Zemědělská půda a lesy zabírají dodnes téměř 87% rozlohy. Se stavbou Severozápadní dráhy v 70. letech 19. století se v okrese začíná rozvíjet železniční průmysl. Nymburský okres je díky historickým památkám (barokní zámek v Lysé nad Labem, středověké hradby v Nymburce, zámek Poděbrady), své poloze nedaleko Prahy, cyklostezkám a lázeňskému městu Poděbrady vyhledávaným turistickým cílem.

V rámci tohoto regionu se soustředím na město Nymburk, kde Hrabal prožil své dětství a mládí, a lesní osadu Kersko spadající pod obec Hradištko, kde tvořil posledních 20 let svého života. V následujících podkapitolách se budu věnovat stručné historii obou obcí, v jejichž kulisách se odehrávají vybrané Hrabalovy texty, které reflektují genius loci těchto míst.

¹BÍNOVÁ, J. Regionální literatura ve veřejných knihovnách Středočeského kraje. 1989, s. 2.

²MARTINEK, L. Region, regionalismus a regionální literatura: (studie). Vyd. 1. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2007, s. 15.

1.1 Nymburk

Město Nymburk se nachází ve Středočeském kraji 45 km východně od Prahy. Nymburk protíná řeka Labe a dělí ho na dvě části, které spojují tři mosty. Část Nymburka ležící na levém břehu se nazývá Zálabí, právě v této části leží pivovar a vila Hrabalka, ve které Hrabal strávil část svého dětství a dospívání. Na Zálabí můžeme najít i romantická zákoutí slepého ramene Labe, park, vodní elektrárnu a sportovní areál Ostrov. Levý břeh Labe s vilou Hrabalkou je místem, odkud Hrabal pravidelně podnikal své cesty do Kerska.

Na pravém břehu Labe se rozprostírá centrum města – náměstí s radnicí, školy, najdeme zde i památkovou zónu (hradby, Staré děkanství, secesní vodárnu, Tureckou věž). Pokud bychom pokračovali po tomto břehu směrem na jihozápad, narazíme na část Nymburka s názvem Drahelice, jejíž součástí je mlýn Bašta, kde pobývali bratři Mánesové a jejichž nástěnné malby zdobí interiéry mlýna.

Historie osídlení města sahá do pravěku, kdy na místě nynějšího města stálo hradiště. Město Nymburk bylo založeno ve 13. století Přemyslem Otakarem II., který do města přivedl dominikánský řád a s ním i holandské kolonisty. Pravděpodobně z této doby je v Nymburce zachováno několik památek - gotický kostel sv. Jiljí, Staré děkanství a Kaplanka, renesanční radnice nebo dvojité hradební opevnění (jehož romantizující podoba je dominantou Nymburka dodnes) s vodními příkopy a čtyřmi branami (nedochovaly se). V 15. století za husitských válek byl zničen dominikánský klášter, město zůstalo bez úhony. Nadále se rozvíjelo až do počátku 17. století, kdy začala třicetiletá válka (1618 – 1648). Po dalších třicet let byl Nymburk pravidelně vypalován, drancován a obyvatelstvo vyvražďováno. Na konci tohoto období začala obnova města, kterou zpomalily ničivé požáry, které Nymburk připravily o gotický starobylý ráz.

Rychlý rozvoj města byl spojen s výstavbou Severozápadní dráhy v druhé polovině 19. století. Z Nymburka se stal významný železniční uzel, byly vybudovány železniční dílny, železniční kolonie, výtopna. Díky rozvoji železniční dopravy docházelo k postupnému nárůstu obyvatel ve městě. Následná industrializace zapříčinila rychlý rozvoj města v mnoha směrech. Docházelo k výstavbě dalších objektů, jako jsou cukrovar, pivovar, likérka, ale i budov pro nemocnici, školy a gymnázium, sirotčinec či sokolovnu. V Nymburce vznikaly literární spolky, ochotnický spolek, pěvecký spolek Hlahol, formoval se Sokol. Rozkvět města pokračoval i v prvních třiceti letech 20. století, v Nymburce se v té době nacházelo několik hotelů, dvě kina, kavárny, vinárny, muzeum, divadlo, dařilo se v něm i obchodníkům a drobným živnostníkům.

Rozkvět města ukončil až začátek 2. světové války. Tato válka a s ní spojené represe odvedly z Nymburka početnou židovskou komunitu, došlo k poněmčení města a utlumení obchodu i života ve městě. Po roce 1945 po nástupu komunistického režimu přišlo znárodnění, které se podepsalo na podobě města, spolu s modernizací, které padl za oběť historický ráz středu města.

Tyto změny vymazaly *genia loci*, který do budoucna přetrvává jen na starých fotografiích, ve vzpomínkách a zápisech pamětníků. Dýchá na nás také z Hrabalovy poetické trilogie Postřižiny, Krasosmutnění a Harlekýnovy miliony a drobných vzpomínek, které můžeme najít v Hrabalových textech.

1.2. Kersko

Lesní osada Kersko spadající pod obec Hradištko se nachází 9 km od města Nymburk. První zmínky o osadě nesoucí název Kří pochází z 10. století, ve 14. století byl v osadě Kří vybudován hřbitov pro obec Hradištko a zbudován kostelík. O století později byla osada Kří zničena a vzniklo zde polesí. Vlastníkem tohoto polesí se ve 40. letech 20. století stal statkář Josef Hyross, ten nechal pozemek polesí rozparcelovat sítí pravoúhlých alejí a pozemky prodal soukromým osobám za účelem výstavby rekreačních objektů s modernistickými rysy. V této době byly v oblasti Kerského lesa navrtány dva minerální prameny Svatojosefský a Štědrovečerní (v současné době zaslepený). Lesní osada Kersko, takzvané „Lesní město“, se stala díky své dostupnosti z Prahy vyhledávaným místem odpočinku pro mnoho osobností. Pobývali zde např. herečka Valentína Thielová, malíř Václav Junek se synem, cestovatel F. A. Elstner, spisovatel Adolf Branald. Právě díky Adolfu Branaldovi Hrabal v roce 1965 koupil od dvou sester učitelek chatu s číslem popisným 0274, která se mu stala budoucím útočištěm tvůrčím místem.

1.3 Hrabalova místa

K místům, kde Hrabal prožil svůj život, nepatří jen Nymburk a Kersko, ale i Brno – Židenice, kde prožil první tři roky svého života v péči svých prarodičů Kateřiny a Tomáše Kylianových. Místo, které se vtisklo do jeho paměti je i Polná s pivovarem, kde Hrabal žil se svou matkou, otčímem a bratrem. Po Polné se Hrabalův život přesouvá do Nymburka, města, které se do budoucna stane, jak s oblibou říká: „*obsahem, šifrou nebo symbolem mého*

*psaní*³. V Nymburce Hrabal vyrůstá a stává se z něj mladý muž studující Právnickou fakultu UK v Praze. Po uzavření vysokých škol se vrací zpět do Nymburka a stává se zaměstnancem v místních podnicích i na dráze. V dalších letech se vlivem politické situace přesouvá v rámci brigády do Kladna. Po těžkém úrazu hlavy se léčí v Písku a z Písku ho život zavádí do Prahy do sběrných surovin. Praha (a zvláště Libeň) a později i jeho chata v Kersku jsou místa, mezi která dělí čas svého zralého života. Kersko se pak stává i jeho útočištěm a poslední baštou starých časů, kde píše většinu svých velkých románů (Postřižiny, Obsluhoval jsem anglického krále, Městečko, kde se zastavil čas, Něžný barbar a Příliš hlučná samota). A právě tyto romány patří k tomu nejcennějšímu, co bylo na území Nymburského regionu vytvořeno a tvoří významnou část beletristické regionální literatury.

1.4 Regionální literatura a její členění v Městské knihovně Nymburk

Pojem regionální literatura pochází z **francouzského régional = krajový, oblastní a chápeme ji v těchto dvou významech** „1. v běžném pojetí všechna literární díla, v nichž se výrazným způsobem odráží autorův vztah k určitému kraji, k jeho zvláštnostem společenským, kulturním i jazykovým, k jeho etnické i přírodní osobitosti. 2. v užším smyslu literatura, která slouží specifickým kulturním potřebám určité krajové oblasti a spoluvytváří místní kulturní život.“⁴

Budování uchovávání regionální literatury je doménou zejména knihoven, které si stanoví širší dokumentů spadající pod pojem regionální literatura. V Městské knihovně v Nymburce je regionální fond budován od počátku knihovny. Protože Nymburk je místem bohaté historie, ať už literární, spolkové nebo sportovní, a na jeho území se narodila či žila a tvořila velká řada osobností (z široké škály oborů), je fond velmi rozsáhlý a dokumenty v něm jsou různorodé. Regionální fond prošel v minulosti redukcí. Protože hranice dokumentů nebyla náležitě vymezena, bylo nutné přehodnotit pojem regionální dokument a pevně vymežit jeho hranice. V současné době jsou považovány za regionální fond tyto dokumenty:

- pojednávající o historii a geografii regionu
- pojednávají o osobnostech regionu
- v tomto regionu vydané
- autory zpracované v regionu

³ *Ze zápisníku zapisovatele: publicistika*. Vydání první. Praha: Mladá fronta, 2018. 426 stran. Spisy; 6. ISBN 978-80-204-3509-5. str. 208

⁴ *Slovník literární teorie*, Praha: Československý spisovatel. 1984, s. 312.

Regionální literatura je rozdělena dle druhu nosiče na písemné, elektronické, audiovizuální a obrazové dokumenty.

V regionálním oddělení knihovny jsou nejvíce zastoupeny tištěné dokumenty, převážně se jedná o monografie a sborníky. Část regionálního fondu (u které uplynulo trvání autorských práv) je převedena do digitální podoby a zpřístupněna přes digitální knihovnu Kramerius. Z obrazových dokumentů jsou velmi cenné Bohmanovy karikatury s názvem Nymburáci vybraní i sebraní (1935).

Regionální literatura je rozdělena podle druhu na:

- monografie
- sborníky
- periodika
- drobné tisky
- místní tisk

Monografie tvoří podstatnou část regionálního fondu. Jedná se o paměti, životopisy, historické romány, pověsti, cestopisy. V regionálním fondu je možné najít i sborníky, a to Středočeský sborník historický a Středočeský vlastivědný sborník. Knihovna je příjemcem desítky regionálních periodik, základním periodikem vycházejícím na území Nymburka je Nymburský deník, který je od ročníku 1962 k dispozici ve svázané formě. V regionálním fondu jsou uchovány také drobné tisky (reklamní předměty – mapy, skládačky, různé kulturní programy, fotbalové soupisky...).

Velkou část regionálního fondu tvoří monografie v podobě románů, povídek, básnických sbírek, memoárů, jejichž autory jsou spisovatelé s vazbou na region. Tato vazba má různou podobu. Mnozí z regionálních autorů prožili v Nymburce a okolí celý život, jiní se zde jen narodili, strávili zde část života, nebo se jim Nymburk stal inspiračním zdrojem a objektem jejich literárního zájmu. V následující kapitole uvádím nejvýznamnější regionální autory.

1.5 Regionální spisovatelé

Ač literární dílo Bohumila Hrabala považujeme v nymburském regionu za to nejčinnější, co o Nymburce a v jeho regionu vzniklo, není Bohumil Hrabal jediným regionálním autorem, který se životem a pobytem v Nymburce inspiroval ve své tvorbě. Níže uvádím významnější spisovatele, kteří mají své kořeny v Nymburce, ale i ty, kteří Nymburk a Polabí navštívili a čerpali z něj inspiraci pro svou tvorbu.

Ke spisovatelům, kteří jsou nymburskými rodáky patřil bezpochyby básník Jan Nebeský z Wojkowicz (1880 - 1944). Tento autor dekadentních próz a poezie byl díky svému smutnému osudu vymykajícímu se tomu průměrnému maloměstskému (40 let byl upoután na lůžko kvůli své nervové chorobě) nejznámějším nymburským literátem přelomu 19. a 20. století. Že byl Jan z Wojkowicz jednou ze známých nymburských postaviček dokládá nejen jeho karikatura v Bohmanových *Nymburácích vybraných i sebraných*⁵ (1935), ale i jeho přítomnost v Hrabalových textech.

Inspiraci z pobytu v Nymburce čerpala Božena Němcová (1820 – 1862), která zde žila mezi lety 1848 – 1850. Na Němcovou Nymburk příliš dobře nezapůsobil. Své zážitky a pocity z pobytu v Nymburce Němcová zúročila v satirické próze *Kávová společnost* (1855). Jeden z mála přátel, které v Nymburce našla, dr. Dlabáč, se stal předobrazem postavy lékaře v povídce *V zámku a podzámčí* (1856).

Nymburk zapůsobil také na Jana Nerudu. V roce 1861 při jedné ze svých cest do Nymburka píše Jan Neruda (1834 – 1891) ze svého oblíbeného místa z hospody U Fišerky „*Dost možná, že z Nymburka vyjde nějaký literární velikán, duch jeho pak nezakrní, bude-li česky psát.*“⁶. Ve svém fejetonu *Drobné klepy* od Labe popisuje Neruda nešvary města, ale i krásu místních děvčat, oceňuje vlastenecké smýšlení divadelního sboru a vyzdvihuje snahu místního učitele a spisovatele Františka Vorlíčka v prosazování českého jazyka ve vyučování.

Na Nymburk svých dětských let a na školní docházku vzpomíná ve svých *Konfesích literáta* (1901) Josef Svatopluk Machar (1864 – 1942). Nymburkem je inspirovaná i jeho rozsáhlá báseň *Červené střevíčky*, která je zařazena do sbírky lyrických dramát *Zde by měly kvést růže* (1894).

⁵ Akademický malíř Hanuš Bohman (1903 – 1980) je neznámější nymburský malíř. Kromě obrazů nymburských přírodních zákoutí, je autorem i několika svazků karikatur s názvem *Nymburáci vybraní i sebraní* (1935 – 1948), ve kterých zvěčnil typické osoby nymburské.

⁶ NERUDA, Jan. *Menší cesty*. Vyd. 1. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1961. 527 s. Knihovna klasiků. Spisy Jana Nerudy; sv. 9. s. s 357.

Stopy inspirace Nymburkem a polabskou krajinou můžeme nalézt i v básnickém díle Otakara Theera (1880 - 1917), který v Nymburce prožil část dětství a mládí. Část dětství a mládí prožil v Nymburce také spisovatel, politik a vychovatel Ferdinand Schulz (1835 – 1905). Spisovatel převážně historických prací použil nymburské středověké kulisy pro svůj román s názvem Nymburská rychta (1886).

Dalším rodákem, který v Nymburce žil a tvořil, byl František Rachlík (1904 - 1980), tento autor lidové žánrově rozmanité prózy a divadelních her se od dětství věnoval divadlu, za druhé světové války byl spolu s Hrabalem členem divadelního Souboru mladých.

Výčet spisovatelů spadajících do oblasti regionální literatury by byl velmi obsáhlý. To, že Nymburk byl od dob národního obrození místem, kde literáti žili a tvořili, dokládá i množství pamětních desek umístěných na nymburských domech na památku jejich života a díla. Zastavím se už jen u jednoho z těchto spisovatelů, u toho, kdo byl Hrabalovi celoživotním přítelem.

Velkým Hrabalovým nymburským přítelem byl básník a violoncellista Karel Marysko (1915 – 1988). Marysko pocházel z hudební rodiny kapelníka a učitele hudby. Vystudoval hru na violoncello na pražské konzervatoři a krátce studoval i kompozici. Po studiu učil na Měšťanské hudební škole v Nymburce. Za druhé světové války byl spolu s Hrabalem členem Souboru mladých, kde se staral o hudební složku představení. Po válce hrál v orchestru Národního divadla a koncertoval i v cizině. V 80. letech se vrátil do Nymburka, kde hrál v místním krematoriu. Od mládí se zajímal nejen o hudbu, ale i o výtvarné umění a literární tvorbu. Právě tu ovlivnilo jeho dlouholeté přátelství s Bohumilem Hrabalem. Byl to právě Hrabal, se kterým společně vymysleli manifest neopoetismu a společnými silami ho hlásali. Marysko byl autorem klavírních a orchestrálních skladeb a hudby k činoherním hrám. Jeho básnické texty vyšly až posmrtně. Maryskův vřelý vztah k Nymburku dokládá refrén rukopisu písně Nymburečku krásný.

*„Nymburečku krásný, démante ty jasný
kdo tě jednou zočí nechá na tě oči
každého to vábí k tobě tam na Labi
kdo tě spatří jedenkrát ten musí tě mít rád.“⁷*

⁷ ŘEHOUNEK, Jan. *Nymburk literární*. V Praze: Dauphin, 2016. ISBN 978-80-7272-798-8., s. 179.

2. Bohumil Hrabal

2.1 Bohumil Hrabal jako regionální osobnost

Pojem regionální literatura byl objasněn už v předešlé kapitole. Pro to, abychom mohli zařadit Hrabala k regionálním spisovatelům, se však musíme pustit do hlubšího zkoumání aspektů určujících regionální literaturu v jejím moderním pojetí. Pro takové účely nám poslouží aspekty regionální literatury vyvozené Alexejem Mikuláškem a Milošem Zelenkou. Ti chápou regionální literaturu jako „literárně relevantní jev vztahující se k určitému regionu, ať již v podobě vnitřních nebo vnějších souvislostí...“⁸ a do aspektů, z kterých je vyvozena zařazují:

- 1) *aspekt původu a dětství - dílo autorů, kteří se v určitém regionu narodili a kteří jim byli ovlivněni (předpokládá se, že zážitky z dětství jsou natolik klíčové pro utváření básnickovy duše a díla vůbec, že jejich rekonstrukce může být nástrojem interpretace);*
- 2) *biografický aspekt - literatura autorů, kteří v daném kraji žili a tvořili, u nichž je prokazatelný subjektivní vztah k regionu (k jeho specifčnosti přírodní a kulturní, dějinné i psychické), zjišťují se souvislosti mezi autorem a krajinným typem, dílem a krajem;*
- 3) *geograficko-tematický aspekt – regionální literatura není směřována s literaturou vznikající v určitém regionu, nýbrž s literaturou o regionu (regionálním je autor, který usiluje, postihnou regionální specifčnost, z regionu těží látku, zasazuje do něj své postavy, syžety apod.);*
- 4) *funkční aspekt – není důležité to, jako konkrétní region dílo zobrazuje, kterému regionu slouží (v tomto pojetí může dílo sloužit regionu nejen tím, že bude usilovat o vystižení jeho svérázu, ale i tím, že se zapojuje do literárního života kraje, v jeho společenské praxi funguje);*
- 5) *hodnotový aspekt – regionální literatura „místní“ hodnoty, která stojí v opozici proti hodnotám celospolečenským (v praxi se často setkáváme s přesvědčením, že pokud autor nedosahuje určité celonárodní úrovně a působí mimo centrum, je automaticky považován za regionálního);*
- 6) *čtenářský aspekt – spisovatel je čtenáři v regionu považován za „vlastního“ bez ohledu na estetickou a ideovou hodnotu díla, popř. se zjišťuje, jak je recepce díla regionálně podmíněna (v praxi dochází k tomu, že se autor obrací výlučně*

⁸ MARTINEK, Libor. *Region, regionalismus a regionální literatura: (studie)*. Vydání první. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2007. 163 stran. ISBN 978-80-7248-443-0. s. 116

*k regionálně vymezenému publiku, píše dialektem nebo využívá jeho prvky, motivy čerpá z určitého regionu a považuje jeho obyvatele v krajním případě za virtuální čtenáře).*⁹

Z hlediska těchto aspektů můžeme u Hrabala vysledovat především aspekt původu a dětství. Hrabal, ač se v nymburském regionu nenarodil, prožil v něm své dětství, mládí a zralý věk. Otisky zážitků z období jeho života v nymburském regionu můžeme nalézt v řadě jeho textů napříč jeho tvorbou. U Hrabala je také prokazatelná subjektivní provázanost mezi jeho tvorbou a prostředím. Touto spojnicí jsou reálie (Nymburk, Kersko) vyskytující se v jeho díle. Hrabal těžil náměty svých textů z regionálního prostředí, zobrazoval specifčnosti místních typů lidí (notář, pan Lelí, strýc Pepin,...), tedy uplatňoval prvky geograficko-tematického aspektu. Hrabal je autorem celospolečenské hodnoty. Jeho „místní“ hodnota literatury je jen jedním z východisek „umělého osudu“. Jediným sporným aspektem v Hrabalově tvorbě je čtenářský aspekt. Hrabal promlouvá ke čtenářům bez ohledu na jejich příslušnost k regionu. Dovolím si tvrdit, že recepce Hrabalova díla je odlišná, pokud se jedná o čtenáře, který žije v prostředí Hrabalem popisovaném, a pokud čtenář tento zkušenostní prožitek místa nemá.

V následující kapitole se pokusím nalézt aspekty regionalismu v Hrabalově tvorbě a životě. Pro doložení výskytu prvního z aspektů, aspektu původu a dětství mi poslouží Hrabalův životopis, pro argumentaci k výskytu dalších regionálních aspektů pak využiji Hrabalovo dílo, které má vztah k Nymbursku a odbornou literaturu.

2.2 Hrabalův život a dílo

Nymburk a Nymbursko jsou pevně provázány s Hrabalovým životem a jeho dílem. Hrabalovo dětství se od 6 let odehrává právě v Nymburce, v dospívání se Nymburk stává místem jeho návratů a ve stáří se vrací na Nymbursko, kde prožívá slunečné dny v zahradní osadě Kersko. Hrabalův vztah k Nymburku se během jeho života vyvíjel. Idylické městečko předválečných let, jehož podobu zachytil v Postřižinách, ztrácí své kouzlo během okupace nacisty. Po osvobození a následném nástupu komunistické moci nastaly změny takového rázu, že město už v sobě nemá nic z genia loci Hrabalových dětských let. Hrabal si tedy našel druhý ráj, jímž se mu stala lesní osada Kersko.

⁹ MARTINEK, Libor. *Region, regionalismus a regionální literatura: (studie)*. Vydání první. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2007. 163 stran. ISBN 978-80-7248-443-0. s. 116 -117

Abychom mohli interpretovat Hrabalův vztah k Nymbursku, musíme si přiblížit jeho život na pozadí doby a prostoru, ve kterém se odehrává. Prostor byl představen v předešlé kapitole věnované regionu Nymburska. Tato kapitola je tedy věnována Hrabalovu životu a slouží i jako klíč k interpretaci regionálních vlivů na jeho dílo.

Bohumil Kylian se narodil 28. 3. 1914 v Brně Židenicích jako nemanželský syn Marie Kyliánové (1894–1970). O rok později se Marie Kyliánová seznámila s Františkem Hrabalem, účetním v pivovaře v Polné a provdala se za něj. František Hrabal si Bohumila osvojil a ten převzal příjmení Hrabal. V létě roku 1919 se Hrabalova čtyřčlenná¹⁰ rodina přistěhovala do Nymburka do nájemního bytu poskytnutého pivovarem. V Nymburce byl Hrabalův nevlastní otec František (Francin) zaměstnán nejprve jako účetní, posléze jako správce a nájemce pivovaru. Hrabalova matka se díky svým hereckým schopnostem stala členkou nymburského ochotnického spolku.

Hrabal v září roku 1920 nastoupil do první třídy Masarykovy obecné školy chlapecké v Tyršově ulici. Víc než škola, která ho nudila, ho zajímalo prostředí pivovaru, které ho obklopovalo. S dětským nadšením a úžasem sledoval koloběh práce a života v pivovaře a jeho okolí. Rád se procházel zahradou i pivovarem, sledoval kočího s koňmi, pracující bednáře, neutuchající ruch na pivovarském dvoře a všechny tyto vjemy (obrazy, vůně, zvuky) se mu vepsaly do paměti.

V roce 1924 se k Hrabalům do Nymburka přistěhoval Francinův bratr, Josef Hrabal (strýc Pepin), bývalý rakouský voják, švec, sladovnický dělník a nezdolný vypravěč. Hrabal byl osobností svého strýce fascinován, zvláště jeho bezprostředností, živelností a projevem, díky kterému se vymykal mentalitě maloměsta a nebyl schopný do jeho prostředí zapadnout. Tuto neschopnost Hrabal s Pepinem sdílel, a tak se pro něj Pepin stal druhým otcem, spřízněnou duší a později kumpánem pro návštěvy hospod. „*Chodil jsem se strýcem Pepinem po hospodách a návštěvách, kde ho dovedli vyprovokovat k velikým, dnes bychom řekli show, nebo ještě lépe One man show. On nádherně vybuchoval, mluvil v obrovském proudu a nadšení a já to uměl po něm ...*“¹¹ Pepin a jeho bezprostřední energické vyprávění, neutuchající proud řeči Hrabala fascinoval a ovlivnil natolik, že ho později označil za svou múzu a předobraz pábitele „*Byl to pábítel číslo jedna, moje múza, vypravěč, který byl nejen nade mnou, ale nade vším, co jsem kdy slyšel...*“¹² Pepin nebyl pro Hrabala jen předobrazem pábitele, ale i inspiračním

¹⁰ V roce 1917 se Hrabalovým narodil druhý syn Břetislav Hrabal (1917 – 1987).

¹¹ HRABAL, Bohumil et al. *Klíčky na kapesníku*. V tomto uspoř. vyd. 1. Praha: Pražská imaginace, 1996. 389 s. Sebrané spisy Bohumila Hrabala; sv. 17. ISBN 80-7110-164-8. s. 166

¹² HRABAL, Bohumil. *Kdo jsem*. 1. vyd. v tomto uspoř. Praha: Pražská imaginace, 1995. 416 s. Sebrané spisy Bohumila Hrabala; Sv. 12. ISBN 80-7110-154-0. s. 299

zdrojem díky svému orálnímu projevu. Tento orální projev Hrabal později zaznamenal v jeho syrové podobě v Utrpení starého Werthera. Tento orální styl psaní Hrabal v dalších letech vyvíjel a přetvářel ho do umělecké literární podoby. Právě toto využití „orální metody“ psaní se pro Hrabala stane charakteristickým.

V roce 1926 Hrabal studoval gymnázium v Brně, kde propadal z několika předmětů. Vrátil se tedy do Nymburka a ve studiu pokračoval na Státní reálce. *Pro mne ten třípytící se zámek ale byl trvalou zdí nářku a strachu, místem, ve kterém jsem prožil všechny stresové situace, ze kterých nejsem schopen se adaptovat ještě dnes. To moje neumění učit se, ta moje neschopnost vzít do prstů učebnice a jen si v nich listovat, ta moje imbecilita spočívající v neumění naslouchat tomu, co profesori přednášeli, asi prýštila z toho... že jsem býval tuzínce často zasněný a hlavně... myšlenkami pořád někde jinde.* ¹³ Snění, kterému se Hrabal během výuky oddával, mělo za následek jeho špatný prospěch na brněnském i nymburském gymnáziu, kde propadl v primě a kvartě z několika předmětů (mimo jiné z českého jazyka). Studijní neúspěchy vyvolaly v Hrabalovi pocity nedostatečnosti, vyřazení a outsiderství. Tyto pocity spolu s neustálým napomínáním ze strany rodičů, vedly k Hrabalově mlčenlivosti, zatvrzelosti a revoltě. Hrabal však dokázal později s tímto traumatem „nedostatečnosti“ pracovat a viděl v něm příležitost překonávat sám sebe a čelit nepřízni osudu. Toto překonávání nepřízně osudu se do budoucna stává součástí Hrabalovy literární stylizace.

Během svého gymnaziálního studia se Hrabal učení a přípravám do školy příliš nevěnoval. Volný čas trávil potulkami po Nymburce a hraním fotbalu. O této své vášni později napsal *„Hrával jsem s takovým zaujetím, že jsem nevnímal ani prostor, ani čas, jen míč. A vždycky jsme museli vyhrát, jinak bych byl nešťastný. V sedmnácti letech jsem hrál na pravém křídle za studentskou jedenáctku a později taky za Polaban Nymburk.“*¹⁴

I přes neuspokojivé studium se Hrabalovi podařilo v roce 1934 úspěšně absolvovat Státní reálnou školu. Ve svém vzdělání pokračoval ročním studiem latiny a posléze nastoupil na přání své matky ke studiu práv na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

Změna prostředí, opuštění banality maloměsta a jeho idyličnosti vzbudila v Hrabalovi nový zájem o svět kolem sebe. Kromě přednášek práva Hrabal absolvoval i přednášky o umění, literatuře a filozofii. Hrabala se zvláště dotkla filozofie Schopenhauerova, Kantova, Klímova a později Lao-c'. Z literatury ho nejvíce ovlivnil G. Ungaretti, A. Breton, G. Apollinaire, L. F.

¹³ HRABAL, Bohumil. *Kdo jsem*. 1. vyd. v tomto uspoř. Praha: Pražská imaginace, 1995. 416 s. Sebrané spisy Bohumila Hrabala; Sv. 12. ISBN 80-7110-154-0. s. 14-15 s. 49

¹⁴ HRABAL, Bohumil et al. Neohlášené návštěvní hodiny In: *Klíčky na kapesníku*. V tomto uspoř. vyd. 1. Praha: Pražská imaginace, 1996. 389 s. Sebrané spisy Bohumila Hrabala; sv. 17. ISBN 80-7110-164-8. s. 227

Céline, J. Joyce, T. S. Eliot, F. Kafka a J. Hašek. Hrabal obdivoval řadu výtvarníků a do svých textů přejímal i jejich umělecké prostředky. Hrabal vstřebával všechny tyto intelektuální impulzy a na maloměsto se vracel jako znalec filozofie a dějin umění. „*Podnětem k literární tvorbě však u Hrabala nebyla filozofie ani četba, ale bezprostřední zážitek: citové probuzení a milostné zklamání.*“¹⁵

S Hrabalovým intelektuálním zráním přichází i zrání citové a s ním první Hrabalovy lásky. První z nich byla Jiřina Sokolová (Georgina) „*...psal jsem obden zamilované dopisy, pamatuji se, že jsem míval oči plné slz, bylo mi dvaadvacet let a měl jsem právo na to být nešťastný. Naučil jsem se také tou láskou nespát, tak silný a krásný to byl cit k té dívce, které nebylo ani šestnáct let. Celá léta jsem psal pod dojmem této dívenky, byla to moje múza.*“¹⁶ Později byl Hrabal zamilován do Olgy Mickové a vdané Jarmily Holečkové. S láskou souvisí i milostné rozčarování, zhrzení a zklamání. Z tohoto zklamání pak tryskají první Hrabalovy verše, které psal v pivovarské kanceláři na účtenku o sobotách a nedělích. Hrabalovy verše jsou zrcadlením poetičnosti nymburského světa a vnitřních Hrabalových pocitů. Hrabal zachytil genezi své první básně Prší ve svých vzpomínkách „*S velikou hrůzou jsem usedl v opouštěné kanceláři nymburského pivovaru s ručením omezeným, v sobotu a v neděli jsem natočil účtenku a zíral jsem na bílou plochu papíru...a venku pršelo a já jsem tedy napsal svoje první slovo ... Prší... a čekal jsem se zdviženými prstama, co mi to první slovo hodí za slovo další ... A za několik minut další věta... vůz teče rozkrojenou ulicí tiše ...A tento obraz sám ze sebe hodil první metaforu...*“¹⁷

Řada z těchto Hrabalových raných lyrických básní byla otištěna v nymburských Občanských listech v následujících letech (1934-1939). Všechny tyto básně se Hrabal později rozhodl vydat pod souhrnným názvem Ztracená ulička v nymburské tiskárně Hrádek. Do sbírky však zasáhla změna režimu, tiskárna byla v roce 1948 zlikvidována, náklad rozmetán a básně tak zůstaly pouze v podobě kartáčových otisků. Tyto Hrabalovy literární počátky jsou klíčem k pochopení Hrabalovy poetiky a jeho „*literárního osudu*“.¹⁸

V roce 1939 došlo k uzavření vysokých škol vlivem nacistických perzekucí a Hrabal se vrátil do Nymburka. V této době se seznámil s Karlem Maryskou, violoncellistou a básníkem.

¹⁵ PYTLÍK, Radko. *Bohumil Hrabal*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1990. 285 s., 23 fot. Portréty spisovatelů. ISBN 80-202-0239-0. s. 49

¹⁶ HRABAL, Bohumil. O Kainovi In: *Kdo jsem*. 1. vyd. v tomto uspoř. Praha: Pražská imaginace, 1995. 416 s. Sebrané spisy Bohumila Hrabala; Sv. 12. ISBN 80-7110-154-0. s. 284

¹⁷ HRABAL, Bohumil. Proč píšu In: *Kdo jsem*. 1. vyd. v tomto uspoř. Praha: Pražská imaginace, 1995. 416 s. Sebrané spisy Bohumila Hrabala; Sv. 12. ISBN 80-7110-154-0. s. 265

¹⁸ PELÁN, Jiří. *Bohumil Hrabal: pokus o portrét*. Vydání třetí, druhé samostatné, upravené. Praha: Torst, 2015. 118 stran, 32 nečíslovaných stran obrazových příloh. ISBN 978-80-7215-496-8. s. 7

Marysko s Hrabalem pojil jejich zájem o umění, hudbu a literaturu. Navzájem se podporovali v tvorbě, společně opěvovali prokleté básníky, inspirovali se poetismem (Nezval, Teige) a surrealismem. Jejich umělecké snahy vyvrcholily sepsáním „labského“ Manifestu neopoetismu. Spolu s Maryskem byli členy Divadla mladých v Nymburce, kde ve skupině přátel debatovali o literatuře, pořádali zájezdy na výstavy a nastudovali několik divadelních her.

Hrabal po svém návratu do Nymburka vystřídal řadu zaměstnání. Nejprve pracoval v pivovare jako sladovník, poté jako pomocná síla u notáře JUDr. Josefa Mažuty a nakonec jako skladník Spotřebního a výrobního družstva železničních zaměstnanců v Nymburce.

V roce 1942 vstoupila do Hrabalova života železnice a Hrabal nastoupil jako pomocný dělník na železniční trati Kostomlaty u Nymburka, kde podbíjel kolejnice „... *To byla krásná práce! Zamiloval jsem si partu traťmistra, polovička jich byli krajánci, kteří prošli evropským povodím a neustále kráčeli proti proudu... v jedné fázi vedla kolmo k trati jiného traťmistra, kde pracovala zase jiná parta... Tak když tyhle party pracovaly vedle sebe, vznikaly tak krásné hovory, že jsem jen užasle naslouchal.*“¹⁹ Hrabal na trati dělal pochůzkáře a šlapal drezínu. Práce na železnici se mu zalíbila a v dalším roce začal navštěvovat kurzy na výpravčího v Hradci Králové. Po úspěšném absolvování zkoušek nastoupil Hrabal v roce 1944 coby „záškolák“ nejprve na nádraží v Dobrovicích, později jako výpravčí v železniční stanici Kostomlaty. Železnice však nebyla pro Hrabala jen místem poetických zážitků, ale i místem, kde se setkal s realitou nacistické okupace a smrtí. „*Abych nakonec jako výpravčí v Kostomlatech viděl vlaky se zajatci a sám na sobě jsem zažil, kdy jsme házeli do zamřížovaných kastláků jídlo a lili z konve vodu, abych taktak nebyl zastřelen vojenskou hlídkou. ...věděl jsem, že partyzáni vyhodí do povětří vlak s municí pár kilometrů za moji stanicí, byl jsem vyšetřován, ale teprve jsem se sám na sobě dověděl, co to je tragédie války...když projížděly moji stanicí poslední vlaky s eses, partyzáni rozmontovali před hradlem kolejnice a... stál jsem před velitelem, ...a já jsem v hrůze viděl, že stačí jediný pokyn a parabely spustí, a skopnou mne z lokomotivy a já už nebudu.*“

V roce 1945 Hrabal dokončil studium práv, ovlivněn zkušeností surrealismu a nacistickou okupací vstoupil na rok do komunistické strany. V poválečných letech Hrabal absolvoval vojenskou službu a vystřídal řadu povolání. Pracoval jako pojišťovací agent

¹⁹ HRABAL, Bohumil. Chvála povolání In: *Ze zápisníku zapisovatele: publicistika*. Vydání první. Praha: Mladá fronta, 2018. 426 stran. Spisy; 6. ISBN 978-80-204-3509-5. s. 34

v Živnostenském fondu starobním a invalidním, obchodní zástupce firmy Karel Harry Klofanda. Tuto firmu paradoxně o rok později pomáhal během zestátnění likvidovat.

V roce 1947 připravoval Hrabal k vydání sbírku svých veršů s názvem Ztracená ulička. V únoru následujícího roku byla však následkem převzetí moci komunistickou stranou, a s ní souvisejícím zestátněním tiskárna Hrádek zlikvidována a k tisku připravená sbírka zůstala pouze v kartáčových otiscích.

V roce 1949 se Hrabal v rámci náboru administrativních pracovníků do výroby přihlásil na dvouletou brigádu do Spojených oceláren národního podniku Poldi Kladno. Hrabal procházel postupně jejím provozem, aby skončil u martinských pecí mezi drsnými, ale skutečnými lidmi, v nehostinném a pro něj cizím prostředí. Právě tady u martinských pecí, na základě osobních prožitků a tvrdé práce, přetavuje svůj lyrismus na totální realismus. „*...tady na Kladně začal můj nový čas, jako bych sám sebe s ostatním šrotem vhodil do martinské pece a sám ze sebe udělal ne vzácnou ocel, ale takovou obyčejnou ocel, ze které se dělají mosty zavěšené nad řekou. Na Poldovce jsem též pochopil, že teprve chápáním toho druhého mohu pochopit sám sebe.*“²⁰Na základě pobytu v Poldi Kladno vznikly Hrabalovy vrcholné básnické skladby *Bambini di Praga*, *Krásná Poldi* a *Majitelka hutí*. Vlivem těžkého úrazu hlavy v roce 1954 Hrabal odešel z Poldi Kladno a po dvouletém léčení se stal baličem starého papíru v n. p. *Sběrné suroviny*. Z tohoto prostředí čerpal námět pro knihu *Příliš hlučná samota*.

V roce 1956 se Hrabal oženil. Za manželku si vzal Elišku Plevovou alias Pipsi (1926 – 1987) a společně se přestěhovali do libeňského bytu Na Hrázi. V témže roce vyšel (samizdatový) almanach sestavený Jiřím Kolářem a Josefem Híršalem, *Život je všude*, obsahující Hrabalovy texty. Ve Spolku českých bibliofilů vyšly *Horovy lidí*. Padesátá léta jsou vrcholem Hrabalova tvůrčího zrání. Hrabal má pevné zázemí v podobě své ženy a podporu ve své literární tvorbě ve svých přátelích Vladimíru Boudníkovi, Egonu Bondym a Jiřím Kolářovi.

V roce 1962 se Hrabal stal spisovatelem na volné noze. V následujících letech vyšla v rychlém sledu za sebou řada Hrabalových textů: *Perlička na dně* (1963), *Pábitelé* (1964), *Taneční hodiny pro starší a pokročilé* (1964), *Ostře sledované vlaky* (1965), *Inzerát na dům, ve kterém už nechci bydlet* (1965), *Toto město je ve společné péči obyvatel* (1967), *Morytáty a legendy* (1968). Hrabalova tvorba zaznamenala pozitivní ohlas odborné i laické veřejnosti již od začátku 60. let, kdy začaly vycházet Hrabalovy texty. Ty vycházely ve velkých nákladech i v několika vydáních. Hrabal se stal „nejvýraznějším zjevem dobové prózy“ pro svůj

²⁰ HRABAL, Bohumil. Doslov. In: *Kdo jsem*. 1. vyd. v tomto uspoř. Praha: Pražská imaginace, 1995. 416 s. Sebrané spisy Bohumila Hrabala; Sv. 12. ISBN 80-7110-154-0. s. 324

specifický styl psaní, volbou témat, viděním světa a volbou slovníku. Hrabalova literatura pronikla i za hranice. V roce 1966 byla Hrabalova novela *Ostře sledované vlaky* zfilmována Jiřím Menzelem, o dva roky později získal tento snímek cenu Americké filmové akademie – Oscara. S Menzelem Hrabal do budoucna spolupracoval i na realizaci dalších adaptací svých knih. Po stránce literární jsou 60. léta pro Hrabala vrcholem jeho spisovatelské kariéry, jsou to však i léta, kdy ho opouští jeho nejbližší. V roce 1966 umírá otčím František Hrabal, o rok později Josef Hrabal a v roce 1970 Hrabalova matka Marie. V roce 1968 spáchal sebevraždu Hrabalův přítel Vladimír Boudník.

V roce 1968 vlivem normalizace došlo k zavedení přísné cenzury, i literatura se normalizovala. Hrabal a další spisovatelé se tak ocitli „v likvidaci“. Hrabalovy texty byly nakladatelstvími odmítány. Hrabal prožívající hlubokou depresi se tedy uchýlil do své chaty v Kersku, kterou zakoupil v roce 1965 na doporučení Adolfa Branalda. Následující rok se stal členem Československého ovocnářského a zahrádkářského svazu Kersko (ZO ČSOZS), pro jehož zpravodaj *Naše Kersko* napsal *Historický a poetický průvodce Kerskem*.

Kersko se stalo pro Hrabala nejen duševním útočištěm, ale i inspiračním zdrojem. Právě zde napsal řadu svých vrcholných děl, jakými jsou *Postřižiny* (1970), *Rukověť pábitelského učně* (1970), *Obsluhoval jsem anglického krále* (1971), *Městečko, kde se zastavil čas* (1973), *Něžný Barbar* (1973), *Slavnosti sněženek* (1975), *Příliš hlučná samota* (1976), *Krasosmutnění* (1979) a *Harlekýnovy miliony* (1980). Hrabalovi jeho vyčlenění mimo oficiální literaturu umožnilo pracovat na vlastních textech a hledat pro ně nové podoby. Příkladem je geneze *Příliš hlučné samoty*. Tento text psaný původně apollinairovským veršem byl přepracován nejdříve do obecné češtiny a jeho konečná podoba se ustálila na češtině spisovné.

Mimo znemožnění publikování textů v 70. letech byl Hrabal i pod stálým dohledem státní bezpečnosti, a to i v Kersku. Státní bezpečnost narušila oslavu jeho narozenin v roce 1971. I to bylo jedním z důvodů, proč Hrabal své texty ukrýval na více místech a řadu z nich se neodvážil publikovat ani neoficiálními cestami. Jeho první texty začaly vycházet v samizdatu až v roce 1973 a to v edici *Petlice*. V témže roce Hrabal prodělal operaci žlučníku. Při své hospitalizaci začal sepisovat své vzpomínky na dětství, které vyšly následně až po jeho smrti a nesou název *Já si vzpomínám jen a jen na slunečné dny*.

Hrabal, ač v Nymburce již desítky let nebydlel, jen do Nymburka zajížděl, měl k Nymburku stále vřelý vztah. V 70. letech se však Hrabalův vztah k Nymburku radikálně změnil po jeho vyloučení z přípravného výboru k 700. výročí založení Nymburka (1975). K účasti na organizaci oslav ho oslovil nymburský pamětník Václav Kořínek. Spolu s Hrabalem a dalšími nymburskými umělci vytvořili bohatý program. Do plánování programu

však zasáhl národní výbor, převzal organizování oslav a Hrabala, coby spisovatele na indexu, z oslav vyloučil, aniž by mu to oficiálně oznámil. Bezprostřední Hrabalovou reakcí na toto zacházení bylo, že na Nymburk zanevřel, nechtěl s ním mít nic společného. „*S tím mým Nymburkem, s tím městečkem, ve kterém se zastavil čas, s tím jsem se rozešel, nikoli ve zlém, ale nikdo není prorokem ve své vlasti, a tak já bych měl dělat výjimku? Nemají mne tam rádi...*“²¹ Přestěhoval tedy i ostatky své rodiny z Nymburka do hrobu v Hradištku. To, jakým způsobem Hrabala zasáhlo chování zástupců města, dokládá i čtveřice ostrých textů se společným názvem „Zpráva přednesená v Klubu přátel města Nymburka, pivnice nymburského pivovaru v Kodaňské ulici v Praze“ V těchto textech Hrabal nepokrytě kritizuje oslavný výbor a svého dřívějšího přítele Jana Seidla. Zároveň reflektuje i proměnu města, která se pro něj stala bolestnou a nenávratně tak zničila prvorepublikový ráz města. „...*My, kteří máme trvalý vztah k městu, víme, že náš vztah je romantický a těžce neseme všechno to, co drásá naše město, všechno, co se v něm děje, jako by se dělo i s námi, buldozery nám lžicemi drásají naši hrud', to naše staré náměstí, jeřáby a páky a traktory vyrvávají nám je z čelistí hřbitovů sice staré, ale krásné pomníky, jediné dokumenty toho, že jsme kdysi byli mladí, ...celý trakt náměstí již byl anebo bude strhnut, není to to samé, jako by nám, starým milovníkům historickým památek, vytrhli najednou ne všechny zuby, ale obě sanice, rozbourání barokního stavení barvírny pod mostem, není to to samé, jako bychom přišli o žlučník....i když toto město v současné situaci vypadá tak, jako by jím včera prošla veliká vichřice nebo bitva, přes to všechno my, kteří milujeme Nymburk a nacházíme pořád v něm krásná zákoutí, že se nám lijou slzy z očí...*“²² Hrabalův vztah k Nymburku se příliš nezměnil ani v dalších letech. Do Nymburka nezajížděl (vilu po rodičích prodal už v roce 1971 Městu Nymburk), ale stále se o dění v Nymburce živě zajímal.

V roce 1975 je v týdeníku Tvorba uveřejněn záměrně zkreslený rozhovor s Hrabalem, jehož součástí je i redakčně korigovaný text Rukověti pábitelského učně. Tímto rozhovorem se Hrabalovi otevřela možnost vrátit se mezi autory, kteří mohou vydávat svou tvorbu, avšak redakčně upravovanou „*Škrty a úpravy opakovaně zasahovaly tři oblasti: politiku, erotiku a existenciálně úvahové pasáže.*“²³ Takto vychází Postřižiny (1976), Slavnosti sněženek

²¹ HRABAL, Bohumil. Rozhovor sám se sebou in : *Ze zápisníku zapisovatele: publicistika*. Vydání první. Praha: Mladá fronta, 2018. 426 stran. Spisy; 6. ISBN 978-80-204-3509-5.s. 210

²² ŘEHOUNEK, Jan. *Jak šly nymfy do důchodu: příběh knihy Bohumila Hrabala Harlekýnovy milióny*. Vydání první. Nymburk: Jan Řehounek - Kaplanka, 2016. 38 stran. ISBN 978-80-87523-14-8. s. 28

²³ LEHÁR, Jan. *Česká literatura od počátků k dnešku*. 2. doplněné vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006, s. 859.

(1978), Kluby poezie (1981), Harlekýnovy miliony (1981), Život bez smokingu (1986). Mimo tuto oficiální literaturu v roce 1982 vyšel nelegálně román *Obsluhoval jsem anglického krále* v Jazzové sekci. V exilových nakladatelstvích vycházely Hrabalovy texty od roku 1978. Hrabal se tak stává spisovatelem, jehož texty vychází redakčně upravené v oficiálním proudu literatury, v samizdatu a exilu pak neredigovaně. Hrabalova tvorba není šířena jen literárně, ale i představeními v komorních divadlech a velký ohlas mají i zfilmované adaptace jeho děl *Postřižiny* (1980) a *Slavnosti sněženek* (1983).

Mezi lety 1982 - 1985 Hrabal pracoval na obsáhlém autobiografickém textu s názvem *Svatby v domě aneb Život bez rukávů*. Z tohoto textu se stala Hrabalova vrcholná volná trilogie *Svatby v domě*, *Vita nuova* a *Proluky*. Pro experimentální povahu textů nebylo možné vydat tuto trilogii oficiální cestou, a tak byla vydána exilovým nakladatelstvím *Sixty-eight Publishers* a šířena samizdatem. V západních zemích začaly vycházet překlady Hrabalových textů. Ohlasem úspěchu těchto textů je řada ocenění, která jsou Hrabalovi udělena. Za *Příliš hlučnou samotu* obdržel italskou literární cenu *Premio Elba-Raffaello Brignetti*, maďarskou literární cenu *G. Behlena*. Hrabal byl opět stíhán státní policií, hlídán a vyslýchán. V této době mu zemřel bratr Slávek, jeho žena Eliška i přítel Karel Marysko. Dům, ve kterém žil v Libni, byl zdemolován. Hrabal se čím dál častěji uchýloval do Kerska, které bylo i pevným bodem jeho každodenního řádu. Psaní v kerském polesí pro něj bylo způsobem úniku ze samoty a výrazem pudu sebezáchovy, Hrabal změnil i styl svého psaní a vytvářel krátké texty. Tyto texty byly později označovány jako „literární žurnalistika“. V roce 1986 se Hrabal seznámil v Kersku s Václavem Kadlecem, toto seznámení ovlivnilo další Kadlecův nakladatelský program, který se do budoucna zaměřoval na Hrabalovy texty. Aby vydávání textů zaštitil, založil *Společnost Bohumila Hrabala* a začal vydávat čtvrtletník orientovaný na život, dílo a okolí Hrabala s názvem *Haňťa Press*. Tento čtvrtletník vycházel před revolucí samizdatem a po roce 1989 oficiální cestou. *Společnost Bohumila Hrabala* sdružovala všechny zájemce o dílo, osobnost a tvorbu Bohumila Hrabala. Jejím posláním bylo „... *studovat a šířit Hrabalovo dílo, v nejširších souvislostech rozvíjet jeho myšlenky, postupně vydat kritickou edici autorova kompletního díla, zásadních děl jeho předchůdců, myšlenkových současníků a pokračovatelů*.“²⁴

Rok 1989 a sametová revoluce s sebou přinesla uvolnění, a s ním související volnost ve vydávání Hrabalových textů. V rychlém sledu za sebou tak vychází nová vydání Hrabalových textů a poprvé vychází texty, které nemohly být publikovány v předešlých letech (*Poupata*,

²⁴ *Slovník české literatury: Po roce 1945. Slovník české literatury: Po roce 1945* [online]. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, c2006–2011 [cit. 2021-5-16]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=105>

Příliš hlučná samota) a po více jak 40 letech vychází Ztracená ulička. V 90. letech jsou publikovány knižní výběry Listopadový uragán (1990), Ponorné říčky (1991), Růžový kavalír (1991), Aurora na mělčině (1992), Večerníčky pro Cassia (1993) a Texty (1994). Tyto texty z Hrabalova posledního tvůrčího období, nazývané Hrabalem literární žurnalistikou jsou odrazem stavu jeho duše. Vypovídají o útrapách stáří, tíživosti samoty, ale jsou i dokladem Hrabalovy otevřenosti vůči čtenářům a světu. Mezi lety 1992 – 1997 vychází díky Hrabalově spolupráci s Václavem Kadlecem devatenáctisvazkové Sebrané spisy Bohumila Hrabala respektující chronologické uspořádání textů autorovy první ruky.

Hrabal byl v 90. letech oceňovaným autorem u nás i v zahraničí, je držitelem řady cen a ocenění (francouzský Řád umění a písemnictví, italský Grinzane Cavour a český řád Za zásluhy), v Padově mu byl udělen čestný doktorát, absolvoval přednáškové turné po amerických univerzitách. Město Nymburk chtělo svého spisovatele také ocenit a u příležitosti jeho 77. narozenin mu udělilo čestné občanství za významnou uměleckou činnost. Delegation v čele se zástupci města se však u Hrabala v Kersku setkala se nepořízenou, Hrabal je odmítl. U této příhody bych se ráda na chvíli zastavila, protože nacházíme její reflexi v Hrabalově textu, a to v textu Aurora na mělčině, kde se Hrabal k události vyjadřuje následovně: „*A ano! Velice jsem urazil i úředníky města Nymburka, kteří mi přišli nabídnout diplom a čestné občanství a já jsem je poslal do prdele, protože jsem byl a jsem pořád na hlavu a daun a na mělčině...*“²⁵ Zároveň však tuto historiku zaznamenal Bronislav Kuba při svém rozhovoru s Jiřím Černým (tehdejší členem delegace), který mu ji převyprávěl. Z historiky vyplývá, že Hrabal nebyl rád, když ho někdo při psaní rušil, natož zástupci města, se kterým se rozkmotřil. Na závěr této historiky sepsané s Hrabalovskou poetičností Jiří Černý uvádí: „*A tak jsme se díky panu spisovateli dostali nejen do prdele, ale i do světové literatury*“. Čestný list s udělením občanství mu byl zaslán poštou a po Hrabalově smrti byl nalezen v jeho pozůstalosti mezi ostatními čestnými uznáními a později se stal součástí Hrabalovy stálé expozice ve Vlastivědném muzeu v Nymburce.

Hrabal v roce 1997 ve svých 82 letech pod tíhou nemoci a stáří ukončil svůj život pádem z pátého patra nemocnice na Bulovce, kde byl hospitalizován.

²⁵ HRABAL, Bohumil, VODIČKOVÁ, Marie, ed. a KADLEC, Václav, ed. *Aurora na mělčině*. 1. vyd. Praha: Pražská imaginace, 1992. 117 s. Pražská imaginace; sv. 227. ISBN 80-7110-104-4. s. 80

2.3 Hrabalova regionální tvorba

Pro to, abych mohla Hrabala označit za nymburského regionálního autora, využiji aspekty, regionální literatury, které byly vymezeny Alexejem Mikuláškem a Milošem Zelenkou (viz výše). Jako oporu pro svou argumentaci využiji jak ukázek z Hrabalova díla, tak z odborných prací a dalších pramenů, které se týkají Hrabala a nymburského regionu.

V předešlé kapitole jsem využila Hrabalův životopis jako argument pro jeho zařazení mezi regionální autory Nymburka, pro souvislost jeho života s regionem, ve kterém vyrůstal, a ze kterého čerpal díky svým zážitkům z dětství a mládí svou látku. V této kapitole se zaměřím na konkrétní Hrabalovy stylizované vzpomínkové lyricko-epické texty, spadající do období jeho tvorby poloviny 70. let až počátku 80. let. Tyto roky jsou ve znamení normalizace, Hrabal je odmítán nakladatelstvími, uchyluje se tedy do Kerska a píše svá vrcholná díla. Jsou to i léta, kdy ho opouští téměř všichni členové rodiny (Francin, strýc Pepin i Maryška). Hrabalova poetika i díky těmto vlivům prochází proměnou a Hrabal směřuje k „životní výpovědi“ sám o sobě, o životě kolem něj, ale hlavně o životě, který se rozprostírá od první republiky, přes druhou světovou válku až do 60. let 20. století. Hrabal ve svých textech naplno využívá svou eidetickou paměť, vzpomíná na staré časy, které jsou nenávratně pryč. Tento motiv ubývajícího času, zániku nebo smrti můžeme najít v jeho triptychu (Postřižiny, Krasosmutnění a Harlekýnovy miliony). Oproti předešlému období tvorby Hrabal směřuje ke křehkosti, nostalgii a melancholii, i přesto ho však neopouští fantazijní vidění skutečnosti. Téma smrti se znovu objevuje v novele *Ostře sledované vlaky*, tentokrát však v podobě sebevraždy. Sám Hrabal o této novele píše: „ ... *Ostře sledované vlaky je můj první rukopis, první moje angažovaná literatura, protože najednou mi došlo, že ten můj příběh není jen můj, ale že je to příběh několika, třeba i miliónu lidí, kteří se účastnili té války, nebo museli žít za protektorátu tady.*“²⁶ Hrabal se v novele snaží vystoupit ze svého subjektivního zážitku a přiblížit ho zážitkům ostatních lidí, kteří prožili podobné situace během války a zároveň poukázat na to, že i obyčejní a směšní lidé se mohou stát hrdiny. Právě obyčejní lidé Hrabala od mala přitahovali, do jisté míry za to mohla i fascinace strýcem Pepinem a jeho pábitelstvím. K podobám pábitelství a k autentičnosti autobiografického zážitku se Hrabal vrací ve své podobence obyčejných lidí z Kerska ve sbírce povídek *Slavnosti sněženek*. Tyto obrazy z lesní osady Kerska vypráví o lásce k životu, k obyčejným lidem, k hledání krásy v banalitě okamžiku.

²⁶ PYTLÍK, Radko. *Bohumil Hrabal*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1990. 285 s., 23 fot. Portréty spisovatelů. ISBN 80-202-0239-0. s. 147

Řada aspektů regionální literatury se v Hrabalově díle dá najít opakovaně. Příkladem je aspekt původu a dětství, který je zjevný v *Postřižinách* a *Krasosmutnění*. Zaměřím se na ostatní aspekty, pro které se budu snažit hledat oporu jak v Hrabalových textech, tak odborné literatuře.

2.3.1 Městečko, kde se zastavil čas

Tento text napsaný na jeden záťah – „alla prima“ z roku 1973 stál na počátku Hrabalovy rodinné vzpomínkové prózy. Název odkazuje na Karla Maryska a jeho dopis Hrabalovi, ve kterém se zmiňuje o Nymburku jako o místě propadajícím se do písků času a vidí ho jako místo, kde se zastavil čas.

Novela *Městečko, kde se zastavil čas*, nesměla vyjít v oficiálním proudu literatury, nejprve tedy vyšla v Edici *Petlice* Ludvíka Vaculíka a posléze se dočkala i vydání v exilové literatuře. V oficiálním proudu literatury mohla vyjít pouze přepracovaná verze v podobě dvou autonomních celků *Krasosmutnění* (1979) a *Harlekýnovy miliony* (1981). V roce 1982 vyšly tyto dva texty společně s *Postřižinami* pod souhrnným názvem *Městečko u vody* (1982).

Novela *Městečko, kde se zastavil čas*, byla Hrabalem zamýšlena jako pokračování vzpomínkového vyprávění *Postřižiny* (1971). Po matce, jež je vypravěčkou tohoto příběhu, měl převzít pomyslnou vypravěčskou štafetu její syn. Tato zamýšlená návaznost se projevuje jak v podobnosti vyprávění v těchto dvou textech, tak i v atmosféře a místě, kde se odehrává. Celá volná trilogie stylizovaných vzpomínek pak nese společné známky vypravěčského způsobu a žánrově i motivicko-tematického stylu. Svozil nalézá sjednocující prvky této volné trilogie i v „*nebývalém úsilí o založenou výpověď o životě, sklon k životní bilančnosti, silící vědomí uplývajícího času*“²⁷

2.3.2 Postřižiny a Krasosmutnění

Jak již bylo zmíněno výše, tyto dvě novely obsahují řadu společných znaků, od fikčního světa, kde se odehrávají (na ploše městečka, kde se zastavil čas), přes hlavní postavy, které v nich můžeme potkat (Maryška, Francin, Pepin) až po řadu rázovitých postav, majících předlohu ve skutečných obyvatelích Nymburka. Tyto dvě novely jsou si podobné i nostalgickou náladou a poetickým zachycením prostředí.

²⁷ SVOZIL, Bohumil. Doslov In HRABAL, Bohumil. *Městečko u vody*. Vydání druhé. Praha: Československý spisovatel, 1986. 427 stran. Knihovna české prózy 1945-1985. s. 421

Novela Postřižiny je jednou z nejznámějších knih Bohumila Hrabala i díky své filmové adaptaci z roku 1980 režirované Jiřím Menzelem. Nositelkou vyprávění je zde Maryška (Marie Hrabalová), ústředním tématem je pak život v pivovaru a soužití manželského páru společně s nekonvenčním strýcem Pepinem na malém městě v Nymburce ve 20. letech 20. století (první republika). Tato novela postrádá jednotnou dějovou linii, čtenář skrze Maryšku prožívá jednotlivé epizody z jejího života. Tyto epizody jsou odrazem Maryščinu lásky k životu a nezkrotnosti, která se neslučuje s povahou jejího klidného muže. Za to strýc Pepin se pro Maryšku stává společníkem, díky němu dostává její život dynamiku, a spolu narušují klidnou hladinu života na maloměstě.

V Krasosmutnění se stejně jako v Postřižinách pohybujeme na ploše městečka, kde se zastavil čas. Ve středu tohoto prostoru zaujímá zvláštní místo prostor pivovaru, a to jak jeho exteriér, tak interiér. Průvodce tímto prostředím je však malý Hrabal, který dětskýma očima nazírá svět kolem sebe, zažívá příhody, veselé, tragické, i tragikomické, jejichž protagonisty jsou obyvatelé městečka. Hrabalovu dětskému vnímání neunikají ani vztahy v rodině (mezi rodiči navzájem, vztah jednotlivých rodičů k Pepinovi).

Fikční světy obou těchto novel vychází bezesporu z Hrabalovy osobní zkušenosti dětství a mládí prožitého v pivovaru, což dosvědčuje detailní znalost tohoto prostředí i detailní popisy činností řady profesí, se kterými se v pivovaru můžeme setkat (sladovník, bednáři). Z aspektů regionální literatury je v obou novelách nejvíce uplatňován aspekt původu a dětství, biografický aspekt a geograficko-tematický aspekt.

Aspekt původu a dětství nalézám v Hrabalově tvorbě i Radko Pytlík, když o Postřižinách píše: „*Mytický základ a vzletná imaginace stává se základním rysem poetičnosti Hrabalových příběhů. Jako by se představovaný svět, daný vzpomínkou na dětství, na matku a na městečko, kde se zastavil čas, promítl zpětně do reality, vytvářeje zrcadlový odraz na hladině vody, s výraznou symboličností a s mýtotvornou platností.*“²⁸

Biografický aspekt nalézám v zachycení proměny času v Nymburce a v reakci maloměsta na tuto změnu.

Přírodní specifičnost města zachycuje Hrabal v řadě svých poetických popisů, projevuje se hlavně v popisech okolí pivovaru a v popisu zahrady, kam Hrabal chodí trhat ovoce. Kulturní specifičnost vykazuje řada postav, které můžeme v Postřižinách a Krasosmutnění najít. Tyto postavy mají předobraz ve skutečně žijících lidech a v těchto dvou novelách dokreslují kolorit

²⁸ PYTLÍK, Radko. *Bohumil Hrabal*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1990. 285 s., 23 fot. Portréty spisovatelů. ISBN 80-202-0239-0. s. 210

maloměsta. Jako příklad uvádím ukázkou, ve které se můžeme setkat s Doktorem Gruntorádem, ve skutečnosti se jedná o doktora Brzoráda, lékaře ze staré nymburské rodiny. „*před pekařstvím pana Svobody stál kočár pana doktora Gruntoráda, ... teď pan doktor vyšel, kočí seskočil z kozlíku, kde dřímá a držel opratě hřebce, pan doktor Gruntorád se na mne podíval, uklonila jsem se a usmála, ale pan doktor jen chvíli zaváhal, ale pak rozhodně potřásl hlavou a posadil se na kozlík a odjížděl, zatímco jeho kočí se rozvaloval na plyšovém sedadle.*“²⁹ Podle vzpomínek Václava Vorlíčka byl výjev kočáru řídicího doktorem a rozvalujícím se kočím na zadním sedadle, pověstným.³⁰ V Postřižinách i Krasosmutněni se můžeme setkat i s řadou historicky doložených živnostníků, jakými byli majitel galanterie pan Knížek, cukrář Navrátil, drogist Mikulášek, prodejce uhlí a dřeva pan Zálaba, holič pan Červinka, hasič De Georgi a řezník Myclík. Hrabal zde skrze Maryšku popisuje řadu postupů tradičních řemesel, jako je zabijačka, která je poetickým důkazem jednak o tradičním folkloru, tak popisem společenské události na maloměstě. „*Jediný pan Myclík, to byl řezník podle mého gusta. Poručil si mramorovou třenou bábovku a bílou kávu, a rum si dal, teprve až byly jaterničky v kotli, řezník, který si přinesl všechno náčiní zabalené do utěrek, přinesl si s sebou tři zástěry, jednu měl při porážení a paření a vyvrhávání, druhou si oblékl, kdy vysypal droby na vál, a třetí zástěru, když už skoro všechno bylo hotovo.*“³¹ Toto zachycení práce obyčejných lidí, jejich řemesla, vyjadřování a chování dotvářející čtenáři představu o kultuře města.

Posledním aspektem je geograficko-tematický aspekt, ten ponejvíce nacházím v Hrabalově znalosti prvorepublikových reálií města Nymburk přenesených do fikčního světa.

V Postřižinách nám tak Hrabal nabízí pohled na Nymburk z nadhledu z pivovarského komína, na který Maryška s Francinem společně vyšplhají, aby mohli obdivovat tu krásu - městečko, které se pod nimi rozprostírá: „*...A dívala jsem se po mělké krajině, vroubené kopci a lesíky, dívala jsem se na městečko a zjistila, že do našeho městečka se lze dostat jen přes vodu, že to je vlastně ostrovní městečko, nad městem řeka, která obtékala město, rozdvojovala a kolem hradeb tekly dva potoky, které zase za městem spojovaly se v řece, že vlastně každá výpadová ulice z městečka má dva mosty, dvě lávky, zatímco přes řeku je bílý kamenný most... Přes řeku se tyčil chrám a ve výši mé tváře byl zlatý ciferník hodin a kolem chrámu v soustředěných kruzích se táhly ulice a uličky a domy a stavení, z každého okna jak peřiny byly vyplazené*

²⁹ HRABAL, Bohumil. Postřižiny In: *Jsmo jako olivy: novely*. Vydání první. Praha: Mladá fronta, 2015. 489 stran. Spisy; 3. ISBN 978-80-204-3336-7. s. 136.

³⁰ VORLÍČEK, Václav. Při četbě se mi vybavují skuteční lidé. *Zpravodaj Klubu čtenářů Bohumila Hrabala Nymburský pábítel*. Nymburk: Městská knihovna Nymburk, 2001, 3(10), s. 4.

³¹ HRABAL, Bohumil. Postřižiny In: *Jsmo jako olivy: novely*. Vydání první. Praha: Mladá fronta, 2015. 489 stran. Spisy; 3. ISBN 978-80-204-3336-7. s. 92

petúnie a karafiáty a červené pelargónie, celé to městečko bylo vroubené kraječkou hradeb a shora vypadalo jako seříznutý chalcedon. “³²

V Krasosmutnění společně s malým Hrabalem zase můžeme sledovat lampáře na jeho pravidelné obchůzce malebnými uličkami Nymburka. „...*ale teď navečer, lampář pan Rambousek kráčí městečkem a rozsvěcuje plynové lucerny, obešel jsem s ním náměstí a Eliščinu třídu a Jízdeckou ulici a Velká a Malá Vala, prošel jsem Kostelním náměstím a Kozinou, ale nejhezčí lucerny byly na Malých Valech, ukryté ve stromech a keřích, nahoře hořely lucerny a v Labíčku se odrážely dole jejich obrazy...*“³³ Tato ukázka je zároveň příkladem uplatnění tří aspektů regionální literatury v Hrabalově díle. A to jak aspektu původu a dětství, tak aspekt biografického i geograficko-tematického. Podobných ukázek bychom našli v obou novelách velké množství. Toto Hrabalovo detailní zobrazení vzpomínek sloužilo Hrabalovi k potvrzení jejich autentičnosti.

2.3.3 Harlekýnovy miliony

Novela Harlekýnovy miliony je poslední částí Hrabalova rodového eposu. Strojopis textu nesoucí původní název „Nymfy v důchodu – pohádka“ vznikl v roce 1979. Později Hrabal na titulní stranu připsal „Pracovní sešit s chybama“. A původní název nahradil názvem Harlekýnovy miliony. Tento text je montáží několika kapitol z výše zmíněného Městečka, kde se zastavil čas, obohacený o kronikářské zápisky, paměti a vzpomínky tří nymburských pamětníků. Ostatně autorství jim Hrabal sám přiznává „*Tento text je psán ve spolupráci a na památku tří pamětníků starých zlatých časů pana Václava Kořínka, Karla Výborného a Otakara Rykra, kteří psali svoje vzpomínky tak, jak se má psát vůbec, pod dojmem chvil a z potřeby zachytit to, nač lidé už dávno zapomemuli, anebo ve vzpomínkách mají nejasno. Když jsem čet jejich texty, dojímal mne smysl pro detail, a proto jsem s nimi uzavřel přátelství, i když už jsou mrtvi...Dovolil jsem si tedy vybrat ty jisté zprávy, které mne dojímají i dnes, a zasadit je do vyprávění z domova důchodců, do textu, který je v detailu realistický, avšak v celku je fikcí, od které, jak doufám, vytěžím více pravdy. Nuže tedy, ať vzkvétá fiktivní panství hraběte Šporka, dnes domova důchodců!*“³⁴

³² HRABAL, Bohumil. *Postřižiny* In *Jsmo jako olivy: novely*. Vydání první. Praha: Mladá fronta, 2015. 489 stran. Spisy; 3. ISBN 978-80-204-3336-7. s. 92

³³ HRABAL, Bohumil. Krasosmutnění In: *Jsmo jako olivy: novely*. Vydání první. Praha: Mladá fronta, 2015. 489 stran. Spisy; 3. ISBN 978-80-204-3336-7. s. 136.

³⁴ HRABAL, Bohumil. *Rukověť pábitelského učně: texty z časů normalizace*. Vydání první. Praha: Mladá fronta a.s., 2016. 529 stran. Spisy; 4. ISBN 978-80-204-3507-1. s. 348

V Harlekýnových milionech spatřuji dva z aspektů regionální literatury. Prvním z nich je biografický aspekt, za který považují použití vzpomínek nymburských pamětníků jako součást montážního vyprávění. Vzpomínky těchto pamětníků a jejich využití jsou projevem Hrabalova vztahu k Nymburku a Nymbursku. Tyto vzpomínky pokrývají jeho specifičnost z pohledu přírodního, kulturního a dějinného.

Druhý aspektem je aspekt geograficko-tematický. Ten vyvozují ze skutečnosti, že nositeli těchto až kronikářských záznamů jsou samy postavy tří pamětníků. Těmi třemi pamětníky byli Karel Výborný, Otakar Rykr a Václav Kořínek. Právě pomocí nich Hrabal vytěžil látku z regionu. Na chvíli se tedy u těchto třech pamětníků zastavme.

O Karlovi Výborném³⁵, dílovedoucím v nymburských železničních dílnách, se tradovalo, že to byl velmi dobrý vypravěč. S Hrabalem se pravděpodobně setkal v některé z nymburských hospod při svém vyprávění a pro Hrabala sepsal desetistránkové vyprávění s názvem *Vzpomínky Nymburčana*. Text těchto vzpomínek se bohužel nedochoval.

Druhý z pamětníků, Otakar Rykr (1873 – 1956), finanční úředník na dráze, člen Klubu československých turistů a spoluzakladatel *Věstníku Klubu českých turistů* – vlastivědného sborníku v roce 1946, napsal knihu *Vzpomínám na Nymburk*.

Třetím pamětníkem, z jehož textů Hrabal čerpal, je Václav Kořínek (1897 – 1978), tento strojvedoucí a amatérský historik publikoval na pokračování populárně naučné články o Nymburce s názvem *Jak bývalo v Nymburce* a později publikoval v týdeníku *Nymbursku* články na pokračování s názvem *O založení města Nymburka*.

Jan Řehounek ve své knize *Jak šly nymfy do důchodu* zmiňuje tři impulzy, které Hrabal pro vznik této knihy měl. Hlavním impulzem jsou pro Hrabala návštěvy strýce Pepina v domově důchodců v Lysé nad Labem, které často podnikal se svou ženou Eliškou a se svou matkou Marií (Marie Hrabalová ani Francin Hrabal nebyli nikdy obyvateli tohoto domova důchodců). Dalším impulzem bylo střídání epoch. „*Harlekýnovy miliony nejsou evokací starých zlatých časů, je metodou konfrontáže a souvislostí lidských životů...a navíc jsou jistěním, že nastala ale úplně nejen jiná doba, ale epocha, ve které zákonitě je všechno jinak, než to bylo....kdy po staru se žít nedá a to, čím žije nová epocha, je pro staré lidi problém.*“³⁶

Třetím impulzem byly nezdařené oslavy 700. výročí založení města Nymburka, na kterém se měli spolupodílet jak Hrabal, tak pan Kořínek. Hrabal byl však z organizování těchto

³⁵ životopisná data Karla Výborného nejsou bohužel známa

³⁶ ŘEHOUNEK, Jan. *Jak šly nymfy do důchodu: příběh knihy Bohumila Hrabala Harlekýnovy miliony*. Vydání první. Nymburk: Jan Řehounek - Kaplanka, 2016. 38 stran. ISBN 978-80-87523-14-8. s. 1

oslav pro svou tehdejší „nepohodlnost“ vyloučen a pan Kořínek, ač mu bylo přislíbeno vydání jeho rukopisů *Jak bývalo v Nymburce*³⁷ a *O založení města Nymburka*, tak k jejich vydání nedošlo. Podle vzpomínek vnučky pana Kořínka, Pavly Loucké, zašel pan Kořínek za Hrabalem a nabídl mu, aby jeho texty vydal pod svým jménem. Hrabal tuto nabídku nakonec přijal a tak se z pana Kořínka stala jedna z postav pamětníků a do úst mu byl vložena jeho vlastní slova.

Za sebe si dovolím zmínit ještě čtvrtý impulz, kterým bylo Hrabalovo přátelství s panem Kořínkem. Adam Hanzelín (vnuk pana Kořínka) uvádí³⁸, že pan Kořínek vyprávěl Hrabalovi o Nymburce, jeho historii a obyvatelích a to mělo za následek, že si Hrabal zdejší kraj oblíbil a pak mu tato vyprávění poskytovala inspiraci pro jeho literární tvorbu.

To, do jaké míry došlo u Hrabala k převzetí textu, dokládá i toto srovnání dvou citací:

Tato první je z knihy Václava Kořínka *Jak bývalo v Nymburce: historie a vyprávění*: „*Už v roce 1905 byl na Rejdišti stan, kde byly promítány scény z rusko-japonské války, a bouda křičela nadšením, když japončiči utkali před Rusy. Ke všem snímkům byl slovní doprovod, někdy i hudební z mohutné roury gramofonu. Těm obrázkům nepohyblivým se říkalo přestavení magicko – spiritistické. Ve čtvrtek 3. května 1888 zde bylo takové představení v Pelikánově hostinci Besedě (nyní hotel Praha) a promítal pražský umělec Viktor Ponrepo.*“³⁹

Druhá citace pochází z knihy *Harlekýnovy miliony* Bohumila Hrabala: „*Už v roce devatenáct set pět byl na Rejdišti stan, kde byly promítané scény z rusko-japonské války, a bouda křičela nadšením, když Japončiči utkali před Rusy. Ke všem snímkům byl slovní doprovod, někdy i hudební z mohutné roury gramofonu. Těm obrázkům pohyblivým se říkalo představení magicko-spiritistické. Ve čtvrtek třetího května osmnáct set devadesát osm zde bylo takové představení v Pelikánově hostinci Besedě a promítal pražský umělec Viktor Ponrepo.*“

⁴⁰ Jak můžeme vidět, tři z těchto čtyř impulzů mají kořeny a vazby na region. První z nich vychází ze znalostí reálií domova důchodců, druhý je reakcí na společenské poměry v regionu a třetí je odrazem přátelského vztahu k dalšímu regionálnímu spisovateli, Václavu Kořínkovi.

³⁷ tuto knihu vydal historikův pravnuk Michal V. Hanzelín v roce 2012

³⁸ ³⁸ KOŘÍNEK, Václav. *Jak bývalo v Nymburce: historie i vyprávění*. 1. vyd. Kanina: OPS, 2012. 197 s. ISBN 978-80-87269-25-1. s. 9

³⁹ tamtéž s. 109

⁴⁰ HRABAL, Bohumil. *Harlekýnovy miliony* In: *Rukověť pábitelského učně: texty z časů normalizace*. Vydání první. Praha: Mladá fronta a.s., 2016. 529 stran. Spisy; 4. ISBN 978-80-204-3507-1. s. 263

2.3.4 Slavnosti sněženek

Název tohoto povídkového cyklu vychází z regionální legendy o slavnostech sněženek, které se konaly v minulých stoletích v okolí obce Kostomlaty a při níž tančily dívky ozdobené květy sněženek.⁴¹

Tato povídková kniha šestnácti povídek je Hrabalovou reflexí jeho života v Kersku. V jeho povídkách s autobiografickými rysy se můžeme setkat s rázovitými obyvateli tohoto polesí, a zároveň můžeme obdivovat přírodní krásy tohoto hrabalovského ráje. Hrabal o Slavnostech sněženek napsal: „*Napsal jsem teď podobanky lidí, kteří zůstávají pořád hrajícími si dětmi, sepsal jsem jazykové portréty sošného myšlení a hmatového hovoru venkovanů, opsal jsem proudy vět ve variacích na dané téma kerského polesí, načrtl jsem texty skutečných událostí se skutečnými jmény skutečných lidí.*”⁴² Hrabal se v těchto povídkách vrací ke svému narativnímu stylu hospodské historky. Jiří Pelán charakterizoval Slavnosti sněženek takto: „*Ve skutečnosti však nelze upírat těmto textům autentickou motivaci, dokonale srozumitelnou ve světle vývoje Hrabalovy poetiky: i zde máme co do činění s obrazem plebejského, „historicky bezvýznamného“ prostředí a s principem „nerozlišující pozornosti. Kersko nepochybně bylo vedle Nymburka, Kladna a Libně jedním z podstatných chronotopů Hrabalovy životní zkušenosti a nelze vyčítat „zapisovateli“, že pocítil potřebu zaznamenat v sérii lyrizovaných obrazů i toto prostředí.*”⁴³ Pelán kromě toho, že Kersku přiznává statut podstatného chronotopu pro Hrabalovu tvorbu, tak zároveň upozorňuje na další fenomén, který Hrabal ve svém díle zachytil a tím je „*...tak ve Slavnosti sněženek obraz chatařské kolonie reflektuje mimo jiné sociologický efekt, který byl pro 70. léta nanejvýš příznačný: obecný útěk do privátní sféry, mimo přidělené role státních zaměstnanců. ...*”⁴⁴

Hrabal hledal náměty pro své texty v regionálním prostředí. Jak takové náměty vznikaly objasňuje Jiří Fiala: „*Nejenom tady, ale chodil po hospodách a i po okolí, chlapům objednal pivo a kecali. Takhle to dělal.*”⁴⁵ Hrabal se tedy vrací k hospodské historce, orálnímu proudu řeči, aby z ní čerpal filozofickou moudrost obyčejných lidí a vystihl pábení kerského polesí. To

⁴¹ MAZAL, Tomáš. *Spisovatel Bohumil Hrabal. Vyd.1. Praha: Torst, 2004. 442 s. : il. ISBN 80-7215-226-2.*

⁴² HRABAL, Bohumil. *Kdo jsem.* 1. vyd. v tomto uspoř. Praha: Pražská imaginace, 1995. 416 s. Sebrané spisy Bohumila Hrabala; Sv. 12. ISBN 80-7110-154-0. s. 309

⁴³ PELÁN, Jiří. *Bohumil Hrabal: pokus o portrét.* Vydání třetí, druhé samostatné, upravené. Praha: Torst, 2015. 118 stran, 32 nečíslovaných stran obrazových příloh. ISBN 978-80-7215-496-8. s.74 - 75

⁴⁴ Tamtéž

⁴⁵ KUBA, Bronislav. *Slavnosti sněženek: lidské osudy a odhalená tajemství v Hrabalově Kersku.* 1. vyd. Kersko: B. Kuba, 2014. 365 s. ISBN 978-80-260-5646-1. s. 22

se mu i podařilo, a tak se díky němu můžeme seznámit s řadou reálných obyvatel Kerska, jejichž literární životy jsou koláží jejich vlastností, postojů, ale hlavně obdivem k drobným radostem života.

2.3.5 Ostře sledované vlaky

Vznik této novely je velmi komplikovaný a patří k textům, které Hrabal takzvaně nechával uležet a později se k nim vracel, varioval je a přetvářel v nové svébytné celky.

Ostře sledované vlaky jsou novelou, jejíž kořeny můžeme najít v 50. letech v próze Dům, který se osvětloval bleskem. V této novele se poprvé objevuje motiv sebevraždy a sexuálního aktu. Druhým textem, který byl předznamenáním Ostře sledovaných vlaků je povídka Fádni stanice (1953) odehrávající se v prostředí železniční stanice. V ní už se setkáváme s postavami z pozdějších Ostře sledovaných vlaků a zároveň komičnem, humorem a idyličností. Posledním textem, ze kterého Ostře sledované vlaky vychází, je Legenda o Kainovi (1949). Tato povídka vnáší do konečného textu tragický námět sebevraždy, jež má jak význam dobový, tak filozofický.

Z hlediska aspektů regionální literatury se v této novele nejvíce uplatňuje aspekt biografický a aspekt geograficko-tematický.

V Ostře sledovaných vlacích se setkáváme s hlavním hrdinou Milošem Hrmou. Jeho příjmení odkazuje jak na problém, který hlavní hrdina má se svou sexualitou, podle nymburských badatelů se jedná o zkratku Hrabalova jména a jména jeho kolegy Miloše Maška, který s ním sloužil na dráze.⁴⁶

Z dalších postav, které měly předobraz v Hrabalově minulosti, můžeme uvést Viktorii Freie.⁴⁷ Předobrazem přednosta stanice byl pro Hrabala přednosta stanice Dobrovice Alois Němeček.

Geograficko-tematický aspekt této novely můžeme nalézt opět v prostoru zasazení jejího děje, a to do prostředí stanice Kostomlaty, kterou detailně znal. Sloužil zde v době okupace jako výpravčí. Do této doby se datují dva vypjaté okamžiky, jejichž byl svědkem a které ho málem stály život. První z nich souvisí s vlakem plným zajatců projíždějícím

⁴⁶ Objevuje se ještě třetí názor na původ této zkratky. Historik Karel Bartošek v ní nachází spojení dvou počátečních písmen jmen, a to jmen Hrabala a Maryska.

⁴⁷ Vídeňka Viktoria Freie byla dívka, do níž byl Hrabal zamilován během jejího krátkého pobytu v Nymburce v roce 1937

Kostomlaty, kterým se snažil pomoci a byl při tom málem zastřelen. Druhá pak se sabotáží a zničením vlaku s municí na konci války. V jednom ze svých rozhovorů k Ostře sledovaným vlakům uvádí: „*Tenhle text je syntézou událostí, které se fakticky staly. Nedržel jsem se historické posloupnosti. Někde jsem zpřeházal čas i prostor, aby tím víc vynikl ústřední motiv, motiv...Je to věčná přítomnost hodnot člověka, kterému nepřítel zabral krajinu jeho dětství a pokazil jeho mateřský jazyk.*“⁴⁸

V Hrabalových textech, stejně jako v jeho životě můžeme nalézt aspekt původu a dětství, a to nejzřetelněji ve dvou částech jeho nymburské trilogie (Postřižiny, Krasosmutnění). Jsou to právě tato dvě díla, ve kterých Hrabalovy vzpomínky na dětství prožité v pivovare naplno ožívají. V Postřižinách jsou vyprávěny skrze Maryšku (Hrabalovu matku) a v Krasosmutnění jsou vyprávěny skrze dětského vypravěče.

Mezi Hrabalem a Nymburkem, Kostomlaty i Kerskem je bezesporu subjektivní vztah. Ve svých textech se snaží postihnout přírodní specifickosti kerského polesí i kulturní specifickosti Nymburka. Hrabal je v prostředí nádražní stanice Kostomlaty svědkem dějinných zvrátů a vystaven psychickým zážitkům, které vyústily v napsání novely Ostře sledované vlaky.

Přítomnost geograficko-tematického aspektu můžeme zaznamenat ve všech textech, na které jsem se zaměřila. Hrabal své fikční světy zasazuje do prostředí, které zná a ke kterému má nějaký vztah. K Nymburku jako k místu svého dětství a mládí, ke Kostomlatům jako k místu svých učednických let na dráze nebo ke Kersku jako ke svému útočišti. V těchto prostředích se Hrabal inspiroval jak samotným prostředím, tak postavami, které se v něm pohybovaly. V Postřižinách, Krasosmutnění a Harlekýnových milionech mu byla inspirací jeho rodina, zvláště jeho strýc Pepin, malebnost prvorepublikového maloměsta a jeho architektura, nymburští občané, které denně na svých toulkách po Nymburce potkával coby chlapec.

Funkční aspekt Hrabalovy regionality spatřuji v jeho příspěvcích v Českém zahrádkářském svazu Kersko, pod nímž vycházel zpravodaj Naše Kersko, ve kterém vycházel na pokračování jeho Historický a poetický průvodce. A dále v literárních besedách, které na Nymbursku pořádal.

Hodnotový aspekt v dílech Bohumila Hrabala nespátřuji. Otázka vyvstává nad čtenářským aspektem. , Ač Hrabal své texty z prostředí Nymburska nepsal přímo a jen pro jeho

⁴⁸ HRABAL, Bohumil. *Jsme jako olivy: novely*. Vydání první. Praha: Mladá fronta, 2015. 489 stran. Spisy; 3. ISBN 978-80-204-3336-7. s. 422

obyvatele, dovolím si tvrdit, že recepce těchto textů bude odlišná, a to na základě osobní zkušenosti z prostředí, ze kterého vychází. Čtenář, který zná prostředí, historii, fakta a osoby se lépe ztotožní s autorem a jeho postoji, a to se promítne jak v jeho recepci, tak v jeho identitě ke kraji.

Pokud budeme zkoumat projevy regionality v Hrabalově tvorbě, nesmíme opomenout jazykovou složku Hrabalova díla. Komplexně se o ní zajímal kolektiv autorů pod vedením Františka Čermáka a Václava Cvrčka v publikaci *Slovník Bohumila Hrabala*. Tato publikace zkoumá Hrabalův lexikon, specifčnost jeho morfologie, frazeologie a statistické aspekty jeho tvorby. K odhalení, zda se v Hrabalově díle objevují regionální jazykové jevy a v jakém zastoupení, nám spíše poslouží příspěvek Josefa Štěpána z časopisu *Naše řeč*.

2.3.6 Regionální jazykové jevy v díle Bohumila Hrabala

Využití regionálních jazykových jevů v díle Bohumila Hrabala se věnoval Josef Štěpán ve svém příspěvku v časopisu *Naše řeč*. Ve svém článku poukazuje na to, že podstatou Hrabalovy poetičnosti je lidový hovor a pozorovaný, převyprávěný zážitek. Tento jazyk obyčejných lidí zároveň umocňuje uměleckou stylizací, pábením. U Hrabala se díky jeho původu v Brně-Židenicích, jeho babičce a strýci Pepinovi objevují prvky moravských jazykových jevů a brněnského hantecu. Co se týče jazykových vlivů Nymburka, Štěpán konstatuje, že: „*B. Hrabal uplatnil regionální jazykové jevy zcela ojediněle, že mu nesloužily jako charakterizační prostředek postav nebo prostředí (kromě asi 2 případů), ale mnohé se staly součástí Hrabalova idiolektu.*“⁴⁹ A v Hrabalově tvorbě nachází spíše jazykové prvky charakteristické pro region středních Čech. K málo slovům, která mají regionální původ, můžeme přiřadit pouze slovo „stouha“ a expresivní slovo „lemtat“. Ze starších českých slov pak „smetev“ (nářeční pojmenování pro malou větev), slovo „kuláčet“ (koulet). K specifickým pojmenováním pak můžeme zařadit sousloví „divoký mák“ (vlčí mák) „ruský bažant“ (havran), která mají jazykový původ v obcích kolem Kerska. K zajímavostem patří Hrabalem vytvořená slova „labiště“ (mrtvé rameno Labe). Dále autor uvádí další regionalismy v Hrabalově díle, připouští, že nejsou však charakteristické pro region Nymburka. Na závěr článku autor uvádí že: „*U tak tvořivého autora, jako je B. Hrabal, je velmi obtížné vysledovat původ regionálních*

⁴⁹ Bohumil Hrabal a regionální jazykové jevy. *Naše řeč: listy pro vzdělání a třibení jazyka českého*. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, 2007, 90(1), 20-29. ISSN 0027-8203. Dostupné také z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7923>

prvků v jeho jazyce. ⁵⁰ a dále konstatuje, že regionálních jazykových prvků je v Hrabalově díle málo a Hrabal užívá obecnou češtinu.

2.4 Odraz Bohumila Hrabala v dílech regionálních autorů

V této podkapitole se věnuji regionální autorům, kteří zaměřili svou pozornost na dílo Bohumila Hrabala. Nejvýznamnějším z nich je Jan Řehounek, jehož Hrabal ovlivnil již v dětství a fakticky ho přivedl na spisovatelskou dráhu. Dalším z nich je Bronislav Kuba, umělec, keramik s Kerska, který věnoval Hrabalovy dvě knihy rozhovorů. Dagmar Veleková Hrabala zachytila mezi přáteli ve své knize drobných vzpomínek z Kerska. Vlastivědné muzeum v Nymburce zúročilo svůj bohatý archiv dokumentů o Hrabalovi v knize Bohumil Hrabal – známý a neznámý. Na řadě publikací o Hrabalovi se také podílel Jiří Černý.

2.4.1 Jan Řehounek

Jan Řehounek (18. 5. 1950 Česká Lípa) je nymburským regionálním spisovatelem, nakladatelem (nakladatelství Kaplanka), novinářem, oceňovaným autorem literatury faktu, divadelníkem, fotografem, historikem, sběratelem, průvodcem a členem řady zájmových spolků a sdružení.⁵¹ Je také zakládajícím členem Klubu čtenářů Bohumila Hrabala a Společnosti přátel starého Nymburka. Od roku 1998 je nositelem městského vyznamenání Nymburský lev⁵² II. třídy za literární a dramatickou tvorbu čerpající z nymburského prostředí a od roku 2012 nositelem Nymburského lva I. třídy za vydávání knih s nymburskou tematikou a za literární tvorbu pro děti.

Za svůj život vykonával řadu povolání. Pracoval jako elektrikář, provozní pracovník kulturního domu, redaktor a šéfredaktor Týdeníku Nymbursko, šéfredaktor a vydavatel Polabských listů (zde vycházel jeho občasník Kaplanka), šéfredaktor Středočeských listů, manažer výstav na Výstavišti Lysá nad Labem (zde pořádal Polabský knižní veletrh), šéfredaktor Výstavních listů, textový redaktor Kaleidoskopu Středočeského kraje.

Jan Řehounek je již déle než 20 let vůdčí osobností, nositelem a hybatelem řady aktivit na podporu zachování odkazu Bohumila Hrabala. Je, jak již bylo zmíněno, jedním ze

⁵⁰ Tamtéž

⁵¹ Obce spisovatelů, Klubu autorů literatury faktu, Spolku českých bibliofilů

⁵² Vyznamenání Nymburský lev se uděluje za významnou dlouhodobou práci pro město, za významné úspěchy v různých oborech činnosti, za vynikající reprezentaci města nebo jako uznání významných vztahů k městu. Nymburský lev má tři třídy (zlatou, stříbrou a bronzovou) z nichž nevyšší je I. třída.

zakládajících členů Klubu čtenářů Bohumila Hrabala a zároveň jeho předsedou, šéfredaktorem klubového zpravodaje Nymburský pábítel, členem organizačního výboru Hrabalova Kerska, průvodcem po Hrabalových stopách v Nymburce, Kersku i okolí, lektorem pořadů o Bohumilu Hrabalovi, autorem řady dokumentů dotýkajících se Hrabala (monografií, průvodců, informačních brožur a divadelních adaptací Hrabalových děl i filmového dokumentu Šifra mého psaní), ale hlavně iniciátorem řady „hrabalovských“ aktivit, které se konají nejen na území nymburského okresu (Hrabalova Kerska, turistické stezky Po místech, která měl Bohumil Hrabal rád), ale v celých Čechách (rychlík Hrabal). Kde pramení jeho téměř celoživotní fascinace Hrabalem se můžeme dočíst v jeho knize Světlezené chvílky s Hrabalem: „*Považuji za velké štěstí, že jsem měl tu osudovou příležitost se s Bohumilem Hrabalem seznámit... On byl obyčejný člověk a já malý kluk. A tak to mezi námi zůstalo.... Naše rozhovory probíhaly úplně stejně, jako když jsme se viděli poprvé... Byl jsem náruživým čtenářem knih našeho nymburského autora. A významně ovlivněn jeho tvorbou jsem se stal později i „literátem“ ... Nicméně to byl on, kdo mne nabádal k dalšímu psaní, on mi říkal, že to má smysl.*⁵³ Toto vyznání věnoval Jan Řehounek ve své knize Bohumilu Hrabalovi, autorovi, kterého znal a i díky němuž se stal jedním z nejvýznamnějších regionálních spisovatelů a držitelů odkazu Bohumila Hrabala po jeho smrti. „...*I proto, když pan spisovatel „odletěl na křídlech holubů“, jsem měl okamžitě jasno, že je nezbytné postarat se o to, aby nebyl zapomenut on, ani jeho dílo.*“⁵⁴

2.4.2 Další regionální autoři

Bronislav Kuba (23. 8. 1965 Hranice na Moravě)

Keramik Bronislav Kuba vyrůstal na Valašsku, kde vystudoval Střední průmyslovou školu keramickou v Bechyni, obor výtvarné zpracování keramiky. Po absolvování střední školy vystřídal řadu povolání a při své práci vyráběl svou autorskou keramiku. V roce 1989 se se svou ženou Janou Kubovou přestěhovali do Kerska, kde společně založili Lesní ateliér Kuba, na jehož zahradě se pořádá každoroční Hrabalovo Kersko. Bronislav Kuba se kromě výroby keramiky věnuje i spolupřádání kulturních akcí (Hrabalovo Kersko, výstava k Hrabalovu dílu)

⁵³ŘEHOUNEK, Jan. *Světlezené chvílky s Hrabalem*. Vydání první. Nymburk: Kaplanka, 2019. 61 stran. ISBN 978-80-87523-27-8. s. 3

⁵⁴tamtéž

a psaní knih. Dvě z nich věnoval Hrabalovi a vzpomínkám pamětníků právě na setkání s Hrabalem.

První z těchto dvou vzpomínkových knih rozhovorů nese název **Slavnosti sněženek – lidské osudy a odhalená tajemství v Hrabalově Kersku (2014)** a je svědectvím o době a lidech v časech, kdy kerskými alejemi chodíval a ve zdejších hospůdkách naslouchal vyprávění místních Bohumil Hrabala. Kniha pětatřiceti rozhovorů je rozdělena na tři oddíly. První z nich obsahuje rozhovory s lidmi z Hrabalových povídek (Jiřím Fialou alias Lelím, Věrou Kutifelovou, dcerou pana France, a dalšími postavami, které Hrabal zhmotnil v Slavnostech sněženek). Tyto rozhovory s postavami z Hrabalových textů jsou důkazem využití autentičnosti v Slavnostech sněženek a zároveň svědectvím o Hrabalovu vztahu ke Kersku a jeho obyvatelům. Druhá část knihy obsahuje rozhovory s lidmi, kteří se podíleli na filmu Slavnosti sněženek (Jiřím Menzelem, Jaromírem Hanzlíkem a dalšími). Třetí část rozhovorů vedl autor s Hrabalovými přáteli z Kerska (Zdeňkem Eliášem, Magdou Křehnáčovou, Tomášem Mazalem a dalšími).

Druhá Kubova kniha rozhovorů vyšla s názvem **Slavnosti sněženek - setkání s Bohumilem Hrabalem a jeho dílem (2020)**. Bronislav Kuba si opět zvolil formát rozhovorů, které vedl mezi lety 2017-2019 s řadou osobností. Kniha pětáctyřiceti rozhovorů je proto rozdělena do třech částí: Lidé z filmu, divadla a televize; Lidé z výtvarného a literárního světa a Lidé z Hrabalova okolí. Opět se v rozhovorech setkáváme s řadou umělců (Václav Neckář, Jiří Suchý,...), literátů (Radko Pytlík, Tomáš Mazal,...) či lidí z řad kerských usedlíků, Hrabalových přátel, i z Klubu čtenářů Bohumila Hrabala (Ivan Kott, Bohuslav Sýkora,...)

Obě tyto knihy jsou pozoruhodné tím, že přinášejí pohled na Hrabala nejen jako na spisovatele, ale především jako na člověka.

Dagmar Veleková (1925)

Tato výtvarnice a prozaička vydala v roce 2008 vlastním nákladem útlou knihu s názvem **Pod dojmem chvíl** věnovanou vzpomínkám na život v lesní osadě Kersko, kde s manželem pobývala. Tento vzpomínkový cyklus je rozdělen do dvou dílů. První díl se odehrává na pozadí 50. let, kdy se Kersko pro manžele stává oázou klidu a místem úniku před politickou situací. Ve druhé části, která se odehrává v 70. letech, Veleková vzpomíná na přátelství s Hrabalem a jeho ženou a na společné chvíle, které spolu s „Boganem“ prožila.

Hrabalovým životem, dílem a vazbami na Nymburk se zabývali další regionální autoři a instituce. Mezi tyto instituce patří Polabské muzeum (**Vlastivědné muzeum v Nymburce**), kde je od roku 1999 umístěna stálá expozice k životu a dílu Bohumila Hrabala. V roce 2014, ke 100. výročí narození Bohumila Hrabala vydalo Polabské muzeum knihu s bohatým fotodokumentačním doprovodem s názvem **Bohumil Hrabal – známý a neznámý**. Na této knize vydané „strážci Hrabalova odkazu“ se editorsky a autorsky podíleli **František Sýkora, Jana Kavánová a Petr Šorm**. Kniha se skládá ze dvou částí. První z nich je odbornou studií o Hrabalově životě v širší souvislosti (Hrabalův původ, přátelé, prostředí jeho života), druhá část je věnována Hrabalově tvorbě (od inspirace, procesu psaní po vzpomínky přátel a Hrabalovu korespondenci).

Mezi další autory, kteří se věnují literárnímu odkazu Bohumila Hrabala na Nymbursku, bezesporu patří **Jiří Černý (1953)**. Tento nymburský patriot a publicista je autorem řady propagačních, turistických i historických publikací o Nymburce. Je spoluautorem (spolu s J. Řehounkem) turistického průvodce **Z Nymburka do Kerska po stopách Bohumila Hrabala**, aktivním členem Klubu čtenářů Bohumila Hrabala a pamětníkem Bohumila Hrabala (Aurora na mělčině) a iniciátorem řady aktivit na podporu zachování odkazu Bohumila Hrabala.

Bohumilu Hrabalovi a jeho stopám, které v Nymburce zanechal, se věnuje kniha z roku 2012 **Nymburkem ve stopách Bohumila Hrabala** autorů Jana Řehounka (viz výše) a **Pavla Fojtíka (1973)**. PhDr. Pavel Fojtík je nymburský rodák a historik. Ve své odborné práci se zaměřuje na Nymbursko. Bohumilu Hrabalovi věnoval v roce 2017 biografii s názvem **Bohumil Hrabal: náčrt života a díla českého spisovatele a člověka, který prožil 20. století**.

Praktická část

První podkapitola této části je věnována Klubu čtenářů Bohumila Hrabala jako nejvýznamnějšímu nositeli literárního odkazu Bohumila Hrabala na Nymbursku. Druhá podkapitola se zabývá novým projektem, který jsem na podporu literárního odkazu Bohumila Hrabala realizovala. Tento projekt byl vypracován a realizován pod záštitou Klubu čtenářů Bohumila Hrabala a nese název Hrabalovy hlavolamky.

Hrabalova smrt v roce 1997 vyvolala v Nymburce úsilí o trvalé zachování jeho literárního odkazu. Souběžně tak vznikaly dvě myšlenky. Myšlenka založení klubu, který by sdružoval všechny zájemce o Hrabalovo dílo a nadále oživoval Hrabalův literární odkaz, a myšlenka na vytvoření památníku Bohumila Hrabala. Autorem první myšlenky byli starosta města Nymburk Ladislav Kutík, Jan Řehounek a Jiří Černý. Autorkou druhé byla, Hrabalova švagrová, Dagmar Hrabalová, které se podařilo spolu s pracovníky Vlastivědného muzea v Nymburce vybudovat stálou expozici o díle Bohumila Hrabala v prostorách muzea. Obě tyto myšlenky se podařilo úspěšně realizovat a žijí dodnes. Stálá expozice v muzeu je výsledkem spolupráce řady Hrabalových přátel, kteří věnovali archiválie, předměty denní potřeby, dokumenty, fotografie (Dagmar Hrabalové, Radko Pytlíka, manželů Zumrových,...) aj. Expozice je zakonzervovanou vzpomínkou na Hrabala a starý Nymburk. Naproti tomu Klub čtenářů Bohumila Hrabala je jeho živoucím odkazem, jehož nositeli jsou členové klubu, ať už z odborné či laické veřejnosti. Klub čtenářů Bohumila Hrabala spolupracoval za dobu své existence s řadou kulturních institucí, komerčních subjektů i obcí na Nymbursku a v širším okolí. I díky nim a jejich spolupráci je historie klubu a škála aktivit, které podnikl na podporu zachování odkazu Bohumila Hrabala, tak bohatá a různorodá. Pro jeho obsáhlost jsem chronologický přehled těchto aktivit přesunula do příloh.

3 Klub čtenářů Bohumila Hrabala

Následující kapitoly bakalářské práce jsou věnovány Klubu čtenářů Bohumila Hrabala⁵⁵, jeho vzniku, vývoji a nejvýraznějším aktivitám klubu, ke kterým patří: pořádání slavností Hrabalovo Kersko, vydávání Zpravodaje Klubu čtenářů Bohumila Hrabala Nymburský pábitel a péče o Literární kabinet Bohumila Hrabala.

⁵⁵ dále jen KČBH

Klub čtenářů Bohumila Hrabala je zájmovým sdružením fungujícím již od roku 1998, od svého počátku má za úkol slučovat všechny zájemce o život a dílo největšího nymburského spisovatele. Podstatu klubu vystihl starosta města Nymburka Ladislav Kutík takto: „...*Měl by nejen dát možnost lidem stejného literárního zájmu setkávat se právě v místech, která dýchají atmosférou Hrabalových knížek, ale i shromažďovat a zprostředkovávat jim nové informace a poskytovat příležitost k prvnímu kontaktu s nově vycházejícími knihami, divadelními inscenacemi a publicistikou.*“⁵⁶ Byl to právě on, kdo po Hrabalově smrti přišel s myšlenkou založit klub zabývající se osobností a dílem tohoto světového, ale pro Nymburk především regionálního autora. Realizace myšlenky klubu se poté ujali Jiří Černý a Jan Řehounek, kteří ji v roce 1998 úspěšně realizovali a 22. 11. 1998 se uskutečnilo ustanovující shromáždění Klubu čtenářů Bohumila Hrabala v Hálkově divadle v Nymburce.

Ustanovujícího shromáždění se zúčastnilo 250 osob (z toho 70 z nich vstoupilo do právě vznikajícího klubu). Řada z nich patřila k Hrabalovým přátelům, jako příklad můžeme jmenovat Radko Pytlíka (literárního vědce), Tomáše Mazala (blízkého spolupracovníka a Hrabalova přítele), Stanislava Klose (nakladatele), Ivo Krobota (divadelního režiséra), ale i další známé osobnosti činné v kulturním prostředí či figurující v Hrabalově životě, například Miloslava Váchala (tajemníka Klubu přátel česko-německého porozumění), paní Dagmar Hrabalovou (Hrabalovu švagrovou) a mnoho dalších osobností či Hrabalových přátel, spolužáků, sousedů z Kerska, známých či příznivců jeho díla.

Při ustanovujícím shromáždění byly schváleny stanovy klubu⁵⁷ obsahující seznam zakládajících členů klubu⁵⁸, podmínky členství v klubu, postavení klubového zpravodaje Klubu čtenářů Bohumila Hrabala Nymburský pábítel, kulturní zaměření klubu, poslání Literárního kabinetu Bohumila Hrabala při Městské knihovně v Nymburce a vymezení orgánů klubu (výroční shromáždění klubu, představenstvo a předseda představenstva, redakční rada a vedoucí redaktor). Prvně zvolenými členy představenstva se stali: L. Kutík (čestný předseda),

⁵⁶ KUTÍK, Ladislav. Vítejte v městečku literární inspirace Bohumila Hrabala: To nejcennější, co bylo v Nymburce napsáno. *Zpravodaj Klubu čtenářů Bohumila Hrabala: Nymburský pábítel*. Nymburk: Městská knihovna Nymburk, 1998, (1), 1.

⁵⁷ Příloha č. 1

⁵⁸ Zakládajícími členy Klubu čtenářů Bohumila Hrabala byli: Městská knihovna Nymburk, Ladislav Kutík (starosta města Nymburk), Společnost přátel starého Nymburka, Městské kulturní středisko Nymburce, Polabské listy, s.r.o., Pivovar Nymburk s.r.o., Dr. Stanislav Klos (nakladatel), Vlastivědné muzeum v Nymburce.

M. Hakenová (výkonná jednatelka), J. Černý (člen představenstva). Radko Pytlík (člen představenstva), H. Liptáková (členka představenstva), T. Mazal (člen představenstva), P. Benák (člen představenstva), J. Řehounek (vedoucí redaktor klubového zpravodaje), J. Tučková (členka redakční rady), V. Štůlová (členka redakční rady), J. Křížová (členka redakční rady), A. Vávrová (členka redakční rady). Během let fungování došlo k mírným obměnám ve složení představenstva.⁵⁹ Představenstvo se volí každé tři roky na výročním shromáždění. V posledních letech dochází k formálnímu potvrzení nynějšího obsazení. Výroční shromáždění slouží i jako neformální prostor pro debatu o situaci v klubu a novinkách na poli dění kolem Hrabala.

Založení KČBH v roce 1998 zaznamenalo pozitivní ohlas u veřejnosti a ke konci prvního roku své činnosti sdružoval klub přes 100 členů jak z Česka, tak ze, Slovenska, Itálie, SRN a Polska. Zájem o členství v klubu vyvolala jak zmínka o nově vzniklém klubu v tisku, tak provázanost s přáteli stávajících členů klubu.

V dalších letech docházelo k postupnému nárůstu členů. K největšímu nárůstu členů došlo v roce 2004 (kdy probíhaly oslavy Hrabalových nedožítých 90. narozenin). V roce 2005 dosáhl klub nejvyššího počtu členů téměř 180. Část členů bohužel nehradila členské příspěvky, které jsou hlavním finančním zdrojem příjmů klubu. Z těchto důvodů došlo o rok později k vyřazení neplaticích členů klubu. Klubu se tak členská základna snížila o polovinu. Od roku 2006 dochází k postupnému úbytku členské základny. Do klesajícího počtu členů klubu se promítá rostoucí věk členů a s ním související úmrť. Přírůstky členů se ročně pohybují v jednotkách. Na konci roku 2020 měl klub 61 členů.

Profesní složení členů klubu je velmi pestré od povolání recepčních, výpravčích, manažerů, učitelů přes umělce (divadelní režiséry, herce, spisovatele, herce, fotografy, výtvarníky,...), badatele, majitele antikvariátu po lodního kapitána ve výslužbě. Řada členů se věnuje umělecké činnosti buď profesionálně, nebo amatérsky.

Právě díky aktivním členům klubu, jmenovitě: J. Řehounekovi, J. Černému, B. Sýkorovi, manželům Kubovým, T. Mazalovi, V. Pokornému, P. Drholcovi, R. Borowskymu (polský člen klubu) a dalším, klub více jak 20 let šíří povědomí o Hrabalovi, jeho životu a díle nejen v nymburském regionu, ale i v Čechách a v cizině. Za léta fungování klubu bylo díky jeho členům zrealizováno mnoho projektů na propagaci Bohumila Hrabala a jeho díla, ať už se jedná o kulturní akce jako je Hrabalovo Kersko, turistické trasy nesoucí Hrabalovo jméno, pamětní desky, křty knih, výtvarné a literární soutěže, výstavy, veřejná čtení, divadelní přestavení,

⁵⁹ složení představenstva je v příloze obsahující stanovy klubu

komentované procházky, propagační předměty a brožury, poesiomat či vlakový spoj nesoucí Hrabalovo jméno.⁶⁰ Rovněž nelze pominout navázané a rozvíjející se kontakty s místy, která jsou se životem Bohumila Hrabala svázána – Brno Židenice, Polná, Dobruška, Praha Libeň, Hradištko – Kersko. Klub nejen vytváří a podporuje aktivity na podporu odkazu Bohumila Hrabala, ale od roku 2019 uděluje i Cenu za šíření dobrého jména Bohumila Hrabala Zlatý Cassius. Tato cena byla v roce 2019 udělena maďarskému bohemistovi László Polgárovi a o rok později Janu Řehounekovi.

Jan Řehounek je tvůrcem, iniciátorem a realizátorem velké části aktivit na podporu oživení odkazu Bohumila Hrabala. Je zároveň zakládajícím členem KČBH, jeho předsedou a šéfredaktorem klubového zpravodaje. Jana Řehouneka v životě ovlivnil právě Hrabal, se kterým se osobně znal a se kterým se poprvé setkal jako chlapec. I díky tomuto osudovému setkání se z Jana Řehouneka stal významný regionální spisovatel, badatel věnující se Hrabalovu dílu, ale i neúnavný šířitel dobrého jména Bohumila. Z tohoto důvodu jsem mu věnovala jednu z předešlých kapitol bakalářské práce.

3.1 Hrabalovo Kersko

Hrabalovo Kersko je nejvýznamnější a nejnavštěvovanější kulturní akcí, kterou každoročně pořádá KČBH v Kersku již od roku 1999.

Nápad uspořádat slavnost v Kersku na počest Bohumila Hrabala se objevil již na ustanovující valné hromadě KČBH v listopadu 1998. Tento nápad byl rozvinut v květnu následujícího roku a to **22. května 1999**, kdy se **první Hrabalovo Kersko** uskutečnilo na zahradě Lesního ateliéru Kuba, kde se koná dodnes.

Na organizaci prvního Hrabalova Kerska se podíleli: Městská knihovna Nymburk, Lesní ateliér Kuba (jmenovitě Jana a Bronislav Kubovi), Městské kulturní středisko Nymburk, Jiří Černý, Jan Řehounek, František Sýkora. Finanční podporu zajistil Městský úřad Nymburk a Postřižinský pivovar v čele s ředitelem Pavlem Benákem. Mediálně akci podpořily Polabské listy. Celodenní program byl zahájen u Josefského pramene, kde se sešlo šedesát účastníků. Účastníci se společně vydali po místech, které měl Bohumil Hrabal rád, aby dospěli na zahradu Lesního ateliéru Kuba, kde pokračoval kulturní program v podobě komorní inscenace na motivy textů Městečko u vody v realizaci herců Divadla hudby při Městském kulturním

⁶⁰Chronologický přehled aktivit KČBH Příloha č. 2

středisku Nymburk. Prvního Hrabalova Kerska se zúčastnilo kolem 160 osob. Řada z nich patřila k členům KČBH, zastoupeni byli i kerští chataři či známé osobnosti z Hrabalova okolí.

Druhé Hrabalovo Kersko se uskutečnilo 22. 5. 2000 v podobném duchu, jako první. Dopoledne bylo věnováno vycházce po budoucí Hrabalově stezce po místech, které měl Hrabal rád. Odpolední program byl věnován kulturnímu programu, který byl oživen vystoupením kapely a vzpomínkovým vyprávěním Hrabalových přátel.

Třetí Hrabalovo Kersko bylo v programu obohaceno o soutěž, divadelní koláž surrealistických textů Bohumila Hrabala a křest turistické brožury Z Nymburka do Kerska po stopách Bohumila Hrabala.

Právě tato první tři „Kerska“ předznamenala podobu budoucího programu slavnosti do dalších let a čas, kdy se pravidelně koná, a to třetí sobotu v květnu.

Program Hrabalova Kerska postupně prošel vývojem (přibyli rozličné druhy dopravy na Hrabalovo Kersko, soutěže, tematická zaměření) a v dalších letech se ustálil na podobě, kterou má dodnes. Dopolední část programu tradičně patří turistickému pochodu s průvodcem po naučné stezce Bohumila Hrabala (po místech, které měl rád), odpolední část je věnována kulturnímu programu na zahradě Lesního ateliéru Kuba. Kulturní program zpravidla obsahuje:

- divadelní přestavení na motivy textů Bohumila Hrabala
- křest knihy
- vystoupení hudební kapely či interpreta
- vzpomínkové vyprávění lidí, kteří se s Hrabalem setkali (herci z jeho filmů, přátelé, sousedé z Kerska, spolustolovníci od Zlatého tygra,...)
- losování soutěže
- výstava v Lesním ateliéru Kuba

Hrabalovo Kersko je známé i svou cyklojízdou vedoucí po Hrabalově cyklostezce, která zavede účastníky do míst, které se váží k Hrabalovu životu (vila Hrabalka, hotel Modrá hvězda, ...). Na Hrabalovo Kersko je možné cestovat i zdarma autobusem z centra Nymburka či výletní lodí Blanice.

Na uspořádání Hrabalova Kerska pod hlavičkou Klubu čtenářů Bohumila Hrabala se od začátku jeho konání podílel početný organizační tým, jehož složení se postupně ustálilo tak, že jeho členy jsou zástupci zapojených institucí: H. Liptáková (ředitelka Městské knihovny Nymburk), M. Havlasová (pivovar Nymburk s.r.o.), M. Tomčíková (vedoucí odboru školství, kultury a památkové péče), manželé Kubovy (Lesní ateliér Kuba), J. Černý a J. Řehounek (předseda KČBH). Tento organizační tým má mezi sebe přesně rozděleny úkoly z oblasti

zajištění dramaturgie programu, finančního zabezpečení, technického zázemí, propagace a realizace slavnosti. Realizační tým se snaží každý rok program Hrabalova Kerska obohatit o nové zajímavé hosty, aktivitu (např. slavností otevření naučné stezky, soutěž o nejnápaditější pokrývku hlavy, spuštění poesiometru), divadelní představení, nebo tematicky zaměřeným programem (Slavnosti sněženek, Postřižiny, Obsluhoval jsem anglického krále, atd.) a přilákat tím nové návštěvníky.

Návštěvnost Hrabalova Kerska stoupala již od jeho prvního ročníku (průměrná návštěvnost v dalších letech 2000 – 2019 byla 500 osob), v dalších letech se tato slavnost neodmyslitelně stala součástí pravidelných kulturních akcí na Nymbursku. Nejvyšší návštěvnosti dosáhlo Hrabalovo Kersko při oslavách 100. výročí narození Bohumila Hrabala v roce 2014, kdy na slavnost zavítalo kolem 1 000 návštěvníků. O tom, že je Hrabalovo Kersko oblíbenou kulturní akcí, svědčí i loňský rok (2020), kdy se Hrabalovo Kersko nemohlo kvůli protiepidemiologickým nařízením uskutečnit. Namísto něj proběhl v prostorách Lesního ateliéru Kuba komorní křest knihy Bronislava Kuby (Slavnosti sněženek – setkání s Bohumilem Hrabalem a jeho dílem) a to za bohaté účasti velké většiny pravidelných návštěvníků Hrabalova Kerska.

Rozpočet Hrabalova Kerska je kolísavý (pohybuje se mezi 40 000 – 120 000 Kč) a odvíjí se od výše finančních prostředků získaných z veřejných (granty, dotace) a soukromých zdrojů (sponzoři, dárci). Nejvýznamnějším poskytovatelem finančních prostředků je Krajský úřad střeďočeského kraje, Město Nymburk, Sdružení obcí Hradištko, Postřižinský pivovar a Městská knihovna Nymburk. Množství získaných peněžních prostředků je rozhodující pro podobu programu a složení hostů na Hrabalově Kersku.

I díky stálým podporovatelům Hrabalova Kerska je tato slavnost již 21 let místem setkávání všech obdivovatelů života a díla Bohumila Hrabala jak z Čech, tak z ciziny. Běžný návštěvník slavnosti tu může u Postřižinského piva potkat známé herce, zpěváky, spisovatele ale i lidi, jimiž se Hrabal pro své literární postavy inspiroval. Za léta pořádání slavnosti se tu vystřídaly desítky umělců, herců i neherců, kteří ztvárnili postavy v Menzelových filmech (Jaromír Hanzlík, Josef Somr, Zdena Hadrbovcová, ...) i sám Jiří Menzel, Hrabalovi přátelé (dr. Radko Pytlík, Tomáš Mazal, ...), známí a přátelé z Kerska (Magda Křehnáčová, Jiří Fiala, ...), tvůrci podílející se na filmových adaptacích Hrabalových děl, jazykovědci, literární historici a mnoho dalších. Tito hosté spolu s pořadateli a prostředím kerského polesí dokáží každý rok znovuoživit genius loci tohoto místa tak, jak ho Hrabal zachytil v Slavnostech sněženek. Hrabalovo Kersko je tedy nejen hold největšímu z pábitelů, ale i jeho živoucím odkazem.

3.2 Zpravodaj Klubu čtenářů Bohumila Hrabala Nymburský pábítel

Zpravodaj Klubu čtenářů Bohumila Hrabala Nymburský pábítel⁶¹ je spolkovým periodikem řádně zapsaným v databázi periodického tisku pro veřejnost Ministerstva kultury pod evidenčním číslem E 10887 a jeho vydání se řídí tiskovým zákonem č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Oblast působnosti Pábitele byla vymezena stanovami klubu. Od svého počátku měl tento zpravodaj za úkol informovat o iniciativách klubu, připravovaných akcích, nově vydaných dílech Bohumila Hrabala, dále pak dokumentovat publicistiku a články v tisku se vztahem k Bohumilu Hrabalovi. O vydávání Pábitele se v minulosti starala redakční rada (zastoupená pracovníky Městské knihovny Nymburk) v čele s vedoucím redaktorem Janem Řehounekem. V současné době je to právě on, kdo se o Pábitele stará po obsahové stránce, distribuční stránka připadá Městské knihovně Nymburk, která je zároveň vydavatelem zpravodaje. Vydavatelský servis prvních 11 čísel Pábitele zajišťovala redakce týdeníku Polabské listy v Nymburce s tiskem v tiskárně Jiřího Blechy, dnes tiskárna Boftisk. Od dalších čísel se na grafickém zpracování periodika podíleli Kateřina Kvízová a Vladimír Kvíz (ten je tvůrcem grafické podoby zpravodaje dodnes).

Nulté číslo Pábitele vyšlo u příležitosti ustanovujícího shromáždění KČBH v nákladu 500 ks s tímto osmistránkovým obsahem:

- Úvodní strana – starosta města Ladislav Kutík (Vítejte v městečku literární inspirace Bohumila Hrabala)
- Stanovy klubu
- Pozvánka na ustanovující shromáždění Klubu čtenářů Bohumila Hrabala s programem
- Prsten herectví: Vztah Maryšky Hrabalové k divadlu měl odraz v literárním díle jejího syna (Tomáš Mazal)
- Dopis panu Hrabalovi do nebeské hospody (Miloslav Hlavsa)
- Vzpomínka na vánoční setkání v Libici nad Cidlinou (Milan Čejka)
- Ve stopách spisovatele: putování žáků za velikánem české literatury (Mgr. Václav Kořán, ředitel ZŠ Kostomlaty)

⁶¹ dále jen Pábítel

- ...Vitráž prosvětlená sluncem krásného vztahu: Vychází biografická kniha jako splátka na dluh (PhDr. Jaroslav Rejmond)
- Filmový dokument o neobjasněné smrti: Premiéra v Divadle pod Palmovkou (Jan Řehounek)
- Zakládající členové Klubu čtenářů Bohumila Hrabala – přehled

Právě toto složení obsahu předznamenalo i další podobu Pábitel, který je i nadále koláží zajímavostí z dění kolem Bohumila Hrabala. Mezi pravidelné rubriky objevující se ve zpravodaji patří kromě úvodního slova šéfredaktora:

- KDO JE KDO v životě a díle B. Hrabala (tato rubrika byla věnována například Vladimíru Boudníkovi, Egonu Bondymu, Elišce Plevové alias Pipsi a dalším)
- (KDE SE) CO SE CO ŠUSTLO(zprávy vážící se k vydání nových hrabalovských titulů, divadelním představením, zajímavým akcím aj.)
- DROBNÉ ZPRÁVY OD NAŠICH ZPRAVODAJŮ A Z TISKU
- POSTAVY A POSTAVIČKY Z HRABALOVÝCH KNÍŽEK
- VZPOMÍNKY NA AUTENTICKÉ OKAMŽIKY, STŘEPINY VZPOMÍNEK (od Hrabalových přátel, sousedů, známých,...)
- SETKÁNÍ S HRABALEM
- FILMOVÉ ADAPTACE PODLE BOHUMILA HRABALA
- NOVÉ DOKUMENTY K HRABALOVĚ A JEJICH RECENZE (články, studie, monografie, memoáry,...)
- FOTOREPORTÁŽ Z HRABALOVA KERSKA

Pábitel publikuje i další drobné či větší literární útvary jakými jsou: medailonky členů klubu ze zahraničí, ohlasy čtenářů zpravodaje, pozvánky, chronologické přehledy života a díla B. Hrabala a osobností kolem něj, literární texty (básně, fejetony, povídky, úvahy), přepisy rozhovorů s Hrabalem ze starších periodik. Díky zahraničním členům klubu, se v Pábiteli objevují i informace z dění kolem Hrabala především z Polska či Slovenska a Maďarska. Ve zpravodaji se pravidelně objevují výzvy šéfredaktora Jana Řehounka k zasílání příspěvků od členů KČBH. Právě na tomto principu, poskytovatelů příspěvků z řad členů KČBH byl Pábitel založen. I přes tyto opakované výzvy je Jan Řehounek nejvýznamnějším přispěvatelem zpravodaje. Mezi další aktivní přispěvatele patří: T. Mazal, I. Kott, P. Fojtík, P. Pačaj, J. Černý,

R. Borowski, M. Čejka, J. Koloděj, V. Cícha z Vancouveru, P. Drholec, E. Čapková, M. Richter.

Množství příspěvků od přispěvatelů má vliv i na frekvenci vydávání a šíři obsahu zpravodaje. Frekvence vycházení se tak v posledních letech ustálila na 3x – 4x ročně a rozsahu 8 stran A4 (tištěných černobíle). Náklad zpravodaje se v prvních letech jeho vydávání pohyboval kolem 200 ks/náklad, v dalších letech mezi 150 – 200 ks/náklad a od roku 2020 se ustálil na 120 ks/náklad. K snížení nákladů vydání došlo v důsledku úbytku odběratelů.

Odběrateli Pábitele jsou především členové KČBH, kterým je zaslán jeden výtisk zpravodaje zdarma v rámci členského příspěvku. Jednotliví odběratelé, kteří nejsou členy klubu, si mohou zakoupit zpravodaj v Městské knihovně v Nymburce za symbolických 10 Kč (tato cena je stálá od roku 1998). Starší čísla zpravodaje zpřístupňuje Městská knihovna Nymburk zdarma ve formátu pdf na svých webových stránkách v sekci Klub B. Hrabala a podsekci Pábitel⁶². Nové číslo Pábitele knihovna avizuje na svých webových stránkách a Facebookovém profilu.

3.3 Literární kabinet Bohumila Hrabala

Literární kabinet Bohumila Hrabala v Nymburce byl založen 4. září 1999 ve spolupráci s Městskou knihovnou Nymburk jako jedna ze součástí Klubu čtenářů Bohumila Hrabala. Jeho posláním je *„sběratelská a archivářská činnost vztahující se nejen na dílo Bohumila Hrabala, ale také na veškeré počiny, které na motiv či v souvztažnosti s jedinečnou osobou Bohumila Hrabala vznikly. Pozornost je rovněž věnována autorům z okruhu přátel Bohumila Hrabala, lidem, kteří se tvůrčím způsobem zřejmě dotýkali jeho života.“*⁶³

Vytvoření Literárního kabinetu Bohumila Hrabala bylo zakotveno již ve Stanovách KČBH ze dne 28. 11. 1998. Jeho funkce byla vymezena takto *„Městská knihovna v Nymburce zřizuje Literární kabinet B. H. V něm jsou soustředěna vydaná díla Bohumila Hrabala a díla hrabalologů. Pořizuje se výstřižková služba publicistiky a žurnalistických příspěvků z tisku.“*⁶⁴ Kabinet měl zároveň sloužit jako informační bod pro všechny zájemce o život a dílo Bohumila Hrabala z řad odborné i laické veřejnosti. Již v druhém čísle Pábitele se objevuje výzva pro

⁶² Odkaz na umístění Zpravodaje Klubu čtenářů Bohumila Hrabala na webových stránkách Městské knihovny Nymburk <http://www.knihovna-nbk.cz/index.php?o=23>

⁶³ Městská knihovna Nymburk: Literární kabinet Bohumila Hrabala. *Městská knihovna Nymburk - Literární kabinet* [online]. Nymburk: Městská knihovna Nymburk, 2021 [cit. 2021-04-23]. Dostupné z: <http://www.knihovna-nbk.cz/index.php?o=22>

⁶⁴ *Stanovy Klubu čtenářů Bohumila Hrabala*. Nymburk: Klub čtenářů Bohumila Hrabala, 1998.

všechny členy KČBH k poskytnutí konkrétních titulů Hrabalových děl k odkupu kabinetu a obecná výzva k darování jakékoli tiskoviny (knihy, časopisy, plakáty, programy divadel a další tiskoviny), které jsou tematicky vhodné pro doplnění kabinetu. Dokumenty zaslané dárci na základě této výzvy se staly jádrem fondu kabinetu.

Toto jádro tvoří především Hrabalovy monografie v různých vydáních a cizojazyčných mutacích. Zastoupena je převážně čeština, ale i slovenština, angličtina, italština, francouzština, řečtina, norština nebo třeba čínština. Ve fondu kabinetu je řada monografií literárních vědců a historiků, jakými jsou: Radko Pytlík, Jiří Pelán, Milan Jankovič a monografie hrabalologů: Tomáše Mazala, Jana Řehounka či Petera Pačaje. Dalšími tištěnými dokumenty zastoupenými v kabinetu jsou: vzpomínková literatura, periodika (Zpravodaj Klubu čtenářů Bohumila Hrabala Nymburský pábitel, Naše Kersko, Haňťa press: magazín periferie), výstřižky z periodických dokumentů, scénáře divadelních her, programy, plakáty, diplomové práce, reklamní letáky a skládačky, pohlednice, kalendáře, obrazy. V kabinetu jsou uloženy i audiovizuální dokumenty na nosičích VHS, převážně se jedná o Menzelovy adaptace Hrabalových děl. Zajímavostí kabinetu je, že mu byl do roku 2019 dlouhodobě zapůjčen samizdatový výtisk Něžného barbara, a to díky spolupráci se samizdatovou knihovnou Libri Prohibiti.

Získávání dokumentů je od založení klubu realizováno převážně formou darů, jak od členů KČBH, tak od čtenářů knihovny nebo drobných dárců. V posledních letech je akvizice dokumentů spíše otázkou nákupů do fondu Městské knihovny Nymburk, pod kterou Literární kabinet Bohumila Hrabala spadá.

Literární kabinet má vlastní prostor na webových stránkách⁶⁵ Městské knihovny v Nymburce v sekci věnované KČBH, kde jsou uváděny novinky ve fondu spolu s anotací a je zde dostupný seznam fondu kabinetu ve formátu pdf.

Literární kabinet slouží jako archiv KČBH. Nachází se zde kronika KČBH a dokumenty vytvořené pro Hrabalovo Kersko, dále pak jsou zde uchovávány drobné keramické upomínkové předměty, které KČBH nechává každoročně vyrobit u příležitosti Hrabalova Kerska, fotografie z akcí pořádaných KČBH, dokumenty k vzniku a vývoji KČBH, osobní karty členů KČBH. Kabinet se pyšní i portréty několika nejznámějších osobností, které patřily nebo patří k stálým hostům Hrabalova Kerska.

⁶⁵Městská knihovna Nymburk: Literární kabinet Bohumila Hrabala. *Městská knihovna Nymburk - Literární kabinet* [online]. Nymburk: Městská knihovna Nymburk, 2021 [cit. 2021-04-23]. Dostupné z: <http://www.knihovna-nbk.cz/index.php?o=22>

Za svou dvacetiletou existenci se podařilo v kabinetu shromáždit téměř 290 tištěných, obrazových, zvukových a audiovizuálních dokumentů.

4 Praktický projekt Hrabalovy hlavolamky

Po analýze aktivit, které se od smrti Bohumila Hrabala uskutečnily za účasti knihovny, jsem došla k závěru, že ač je luštění jako zábavný kvíz součástí soutěže o výhry na každoročním Hrabalově Kersku, knihovna nikdy samostatnou soutěž v luštění týkající se díla Bohumila Hrabala nepořádala. Rozhodla jsem se tedy, že využiji své zkušenosti z oblasti trénování paměti, které jsem coby certifikovaný Trenér paměti II. stupně (Česká společnost pro trénování paměti a mozkový jogging) nabyla v předešlých letech při lekcích trénování paměti pro seniory a zároveň svého přístupu k dokumentům v Kabinetu Bohumila Hrabala, který mám v rámci své pracovní pozice na starosti. Protože praktický projekt spojuje dvě oblasti literární – Hrabalovy texty a oblast trénování paměti v podobě soutěžního luštění, zvolila jsem název Hrabalovy hlavolamky.

Příprava projektu probíhala v podzimních měsících roku 2019 (říjen – prosinec), kdy byl ujasněn cíl projektu a cílová skupina (senioři), struktura, dále byl pak vymezen rozpočet, určeny komunikační kanály, byly graficky zpracovány podklady pro luštění a stanovena pravidla soutěže a soutěžní výhry. Realizace projektu probíhala v období leden – květen 2020. Projekt se skládal z pěti samostatných luštěnek, které tematicky souvisely s dílem Bohumila Hrabala, ať už tajenkou či zadáním.

Hlavním cílem projektu bylo hravou nenásilnou formou oživit v cílové skupině vzpomínku na dílo Bohumila Hrabala a vedlejším cílem pak bylo vzbudit v cílové skupině zájem o členství v Klubu čtenářů Bohumila Hrabala. Jako cílovou skupinu jsem si zvolila seniory (65 +) v Nymburce a přilehlém okolí.

Vzhledem k rozpočtu knihovny a experimentálnímu charakteru projektu byla snaha udržet náklady co nejnižší. I z tohoto důvodu byly tři výhry publikace Nymburkem ve stopách Bohumila Hrabala věnovány do soutěže přímo knihovnou, která je obdržela darem. Celkové náklady na soutěž činily 800 Kč a byly vynaloženy na vytvoření závěrečné Hrabalovy hlavolamky v podobě křížovky. Ostatní drobné náklady tvořily pouze barevný/černobílý tisk plakátů a zadání.

Komunikačními kanály pro soutěž Hrabalovy hlavolamky byly:

- *Webové stránky Městské knihovny Nymburk* (dostupné z <http://www.knihovna-nbk.cz>)
- *Facebookový profil Městské knihovny Nymburk* (dostupný na adrese: <https://www.facebook.com/knihovnanymburk>)
- *Měsíčník Nymburský zpravodaj - Informační měsíčník, periodický tisk územního samosprávného celku.* Tento informační zpravodaj Města Nymburk vychází v nákladu 7 300 výtisků a je distribuován do všech domácností v Nymburce zdarma. (online verze je dostupná na adrese: <http://www.mesto-nymburk.cz/index.php?zobraz=nymbursky-zpravodaj&sekce=1>)
- *Zpravodaj Klubu čtenářů Bohumila Hrabala Nymburský pábítel.* e-mailová korespondence s luštiteli (luštitelům, kteří odeslali odpověď alespoň na jednu hlavolamku byla odeslána ostatní zadání hlavolamek)
- Městská knihovna Nymburk oddělení pro dospělé (zde bylo k dispozici tištěné zadání hlavolamek zdarma)

Grafické zpracování reklamního plakátu a zadání hlavolamek bylo vytvořeno přes nástroje MS Office a to přes programy Microsoft Power Point a Microsoft Word, jejichž licence knihovna vlastní. Pro převod dokumentů z formátu MS Word do formátu pdf byl použit online převodní nástroj PDF24 Tools, který je zdarma (nástroj je dostupný z <https://tools.pdf24.org/cs/word-do-pdf>).

Obsahem jednotlivých hlavolamek bylo dílo Bohumila Hrabala. Lednová hlavolamka testovala luštitelovu obecnou znalost Hrabalových děl, únorová zavedla luštitelů do prostředí Postřižin, březnová se odehrála v kulisách Ostře sledovaných vlaků, dubnová byla společnou cestou s Janem Dítětem v knize *Obsluhoval jsem anglického krále* a květnová křížovka byla ve znamení Slavností sněženek.

Pro zadání jednotlivých hlavolamek byl využit jako zdroj informací knihovní fond Městské knihovny Nymburk, konkrétně tato Hrabalova díla:

- Postřižiny
- Ostře sledované vlaky
- Obsluhoval jsem anglického krále
- Slavnosti sněženek

Tajenky hlavolamek vycházely z Hrabalových citátů čerpaných z díla jazykovědců Čermáka a Cvrčka s názvem *Slovník Bohumila Hrabala*, vydaného v roce 2009 v Nakladatelství Lidové noviny.

Při technickém zpracování jednotlivých luštěnek byly převážně využity online nástroje volně dostupné zdarma a to:

- PUZZLEMAKER (dostupný z: <http://puzzlemaker.discoveryeducation.com/WordSearchSetupForm.asp>)
- Crossword Labs (dostupný z: <https://crosswordlabs.com/>)
- Maze generator (dostupný z: <https://printablecreative.com/maze-generator>)

Lednová doplňovačka byla vytvořena v programu Microsoft Word, květnová křížovka byla vytvořena na objednávku společností *Křížovkami a grafikou na přání*. Cena této křížovky činila 800 Kč.

Pravidla soutěže v luštění byla co nejjednodušší kvůli snadné sdělitelnosti. Během pěti měsíců bylo předkládáno luštitelům postupně 5 samostatných luštících úkolů. Odpovědi na tyto úkoly měli luštitelé zaslat na email či donést do knihovny. Z luštitelů, kteří správně odpověděli na všech pět hlavolamek, byli vylosováni tři, kteří získali věcnou cenu.

Protože na začátku projektu soutěže nebylo dáno žádné očekávání týkající se množství soutěžících, bylo překvapením, že **celé soutěže se zúčastnilo 27 luštitelů. Z toho 11 z nich správně odpovědělo na všech 5 hlavolamek.** Z těchto finalistů byli vylosováni 3, kteří získali věcnou cenu v podobě publikace Nymburkem po stopách Bohumila Hrabala. Protože se vyhodnocení soutěže mělo uskutečnit na Hrabalově Kersku, které se z důvodů pandemie nemohlo konat, byli výherci vylosováni předsedou Klubu čtenářů Bohumila Hrabala a výhry jim byly předány bezkontaktním způsobem. Z tohoto důvodu není k dispozici žádná fotodokumentace předání výher. Jména výherců byla s jejich souhlasem uvedena ve všech komunikačních kanálech.

Na závěr projektu bylo provedeno zhodnocení cílů projektu. Hlavním cílem bylo oživení díla Bohumila Hrabala ve vzpomínkách seniorů. Vzhledem k zpětné vazbě z řad čtenářů knihovny, luštitelů, ale i pedagogů si myslím, že tento cíl byl naplněn. Z pohledu množství soutěžících nemám srovnání s obdobnou soutěží, tudíž není možné hodnotit úspěšnost na tomto základě.

Vedlejší cíl vzbuzení zájmu o členství v Klubu čtenářů Bohumila Hrabala však naplněn nebyl. Z 27 zapojených luštitelů ani jeden z nich neprojevil zájem stát se členem klubu. Z komunikace s nimi vyšlo najevo, že se jedná převážně o seniory, kteří rádi luští, a motivovalo je získání ceny. To, že se jednalo o soutěž reflektující dílo Bohumila Hrabala, pro ně bylo jen zajímavým tematickým zpestřením. Část z nich uvedla, že si na základě luštění znovu přečetli některou z Hrabalových knih, aby si oživilo v paměti její obsah.

Neočekávaným výstupem projektu bylo, že jednotlivá zadání hlavolamek byla převzata a využita středoškolskými pedagogy při výuce literatury. Právě díky propojení s pedagogy byly jak Hrabalovy hlavolamky, tak Klub čtenářů Bohumila Hrabala spolu s čtvrtletníkem Pábitel prezentovány také na Univerzitě třetího věku.

Celkově mohu projekt zhodnotit jako úspěšný, co se týče obnovení zájmu o dílo Bohumila Hrabala. Jako neúspěšný ho hodnotím z hlediska obnovy členské základny Klubu čtenářů Bohumila Hrabala. Do budoucna je tedy nutné uvažovat nad jinými „náborovými“ aktivitami a celkově se zamyslet nad fungováním klubu. Možnost využití připravených luštěnek ve středoškolské praxi při výuce literatury mě příjemně překvapila. Nastínila další směr využití materiálů, které primárně budu připravovat pro hodiny trénování paměti pro seniory, a to možnost jejich sekundárního využití jako nabídky doplňkových materiálů pro výuku literatury na středních školách.

Dílo Bohumila Hrabala, coby regionálního nymburského literáta má velký potenciál možností zpracování právě do podoby lekcí trénování paměti pro seniory i pro studenty, ať už formou práce s literárním textem, kritickým myšlením, jazykovými hříčkami či třeba zpracování jednotlivých Hrabalových děl platformou eTwinning. A právě v netradiční práci s dílem Bohumila Hrabala vidím do budoucna jednu z cest, kterou by se měla knihovna, co by nositel odkazu Bohumila Hrabala, vydat.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo prokázat úzké vazby Bohumila Hrabala region Nymburka a vytvořit projekt návazný na literární odkaz Bohumila Hrabala na Nymbursku. Bohumil Hrabal je regionálním a zároveň celosvětovým autorem. Na začátku své tvorby byl regionálním básníkem, který psal verše pramenící ze vztahu k prostředí a životu v tomto regionu, záhy však překročil stín maloměsta a z regionálního básníka se stal autorem nejprve pražským a posléze celosvětovým. Pro aspekty regionální literatury jeho tvorby však zároveň zůstává pro nymburský region spisovatelem regionálním. A jeho tvorba pak jedním z nejcennějšího, co na území Nymburska a o Nymbursku vzniklo.

V první kapitole teoretické práce jsem si nejprve vymezila pojem region a regionální literatura. V rámci této kapitoly jsem se zabývala Nymburskem z hlediska geografického a literárního a přiblížila regionální autory, kteří jsou v regionu považováni za nejvýznačnější.

Ve druhé kapitole jsem zaměřila svou pozornost na život Bohumila Hrabala se zvláštním zřetelem na léta strávená v Nymburce. Jeho životopis jsem doplnila ukázkami z jeho děl.

Ve třetí kapitole jsem si vymezila aspekty regionální literatury a aplikovala je na vybraná díla se vztahem k regionu.

V Praktické části bakalářské práce jsem se zabývala aktivitami, které byly na podporu zachování odkazu Bohumila Hrabala na území Nymburska vyvinuty. Od původní analýzy aktivit jsem kvůli absenci relevantních dat musela ustoupit, a tak se z původní analýzy stal bohatý výčet, který jsem přiložila do přílohy.

V poslední části bakalářské práce jsem představila praktický projekt Hrabalovy hlavolamky a nastínila další směry, jakým odkaz Bohumila Hrabala na Nymbursku stále uchovávat živý.

Na závěr bych ještě ráda dodala, že Klub čtenářů Bohumila Hrabala je unikátním klubem s dlouholetou tradicí s řadou zapálených aktivních členů, kterým se již před 20 let daří, aby Nymburk nebyl jen městem s červenými hradbami u Labe a Nymbursko jen okres v Polabí, ale aby v povědomí lidí dále zůstávala spojitost těchto míst s Hrabalem a jeho dílem.

Primární literatura

HRABAL, Bohumil, VODIČKOVÁ, Marie, ed. a KADLEC, Václav, ed. *Aurora na mělčině*. 1. vyd. Praha: Pražská imaginace, 1992. 117 s. Pražská imaginace; sv. 227. ISBN 80-7110-104-4.

HRABAL, Bohumil a MAZAL, Tomáš, ed. *Historický a poetický průvodce*. Nymburk: vl. nákl., 1995. 47 s.

HRABAL, Bohumil. *Já si vzpomínám jen a jen na slunečné dny*. Nymburk: Stanislav Klos, 1998. 101 s., [15] s. obr. příl. ISBN 80-239-7730-X.

HRABAL, Bohumil. *Jsmo jako olivy: novely*. Vydání první. Praha: Mladá fronta, 2015. 489 stran. Spisy; 3. ISBN 978-80-204-3336-7.

HRABAL, Bohumil. *Kdo jsem*. 1. vyd. v tomto uspoř. Praha: Pražská imaginace, 1995. 416 s. Sebrané spisy Bohumila Hrabala; Sv. 12. ISBN 80-7110-154-0.

HRABAL, Bohumil et al. *Klíčky na kapesníku*. V tomto uspoř. vyd. 1. Praha: Pražská 1. vyd. Praha: Pražská imaginace, 1992. 117 s. Pražská imaginace; sv. 227. ISBN 80-7110-104-4.

HRABAL, Bohumil et al. *Klíčky na kapesníku*. V tomto uspoř. vyd. 1. Praha: Pražská imaginace, 1996. 389 s. Sebrané spisy Bohumila Hrabala; sv. 17. ISBN 80-7110-164-8.

HRABAL, Bohumil. *Křehký dluh: básně a rané prózy*. Vydání první. Praha: Mladá fronta, 2017. 607 stran. Spisy; 1. ISBN 978-80-204-3280-3.

HRABAL, Bohumil. *Rukověť pábitelského učně: texty z časů normalizace*. Vydání první. Praha: Mladá fronta a.s., 2016. 529 stran. Spisy; 4. ISBN 978-80-204-3507-1.

HRABAL, Bohumil. *Ze zápisníku zapisovatele: publicistika*. Vydání první. Praha: Mladá fronta, 2018. 426 stran. Spisy; 6. ISBN 978-80-204-3509-5.

HRABAL, Bohumil. *Život bez rukávů: autobiografická trilogie*. Vydání první. Praha: Mladá fronta, 2016. 412 stran. Spisy; 5. ISBN 978-80-204-3508-8.

Sekundární literatura

ČERNÝ, Jiří a ŘEHOUNEK, Jan. *Z Nymburka do Kerska po stopách Bohumila Hrabala: turistický průvodce*. Libice nad Cidlinou: Vega-L, 2001. [16] s. ISBN 80-7276-015-7.

ČERNÝ, Jiří, Jan ŘEHOUNEK a Pavel FOJTÍK. *Nymburk: turistický průvodce*. 3. aktualizované vydání. [Nymburk]: vydáno péčí města Nymburk, 2017. ISBN 978-80-88072-29-4.

FOJTÍK, Pavel a ŘEHOUNEK, Jan. *Nymburkem ve stopách Bohumila Hrabala*. Nymburk: Kaplanka, 2012. 71 s. ISBN 978-80-87523-03-2.

FOJTÍK, Pavel. *Bohumil Hrabal: (1914-1997): náčrt života a díla českého spisovatele a člověka, který prožil 20. století*. Nymburk: Ivan Ulrych - Nakladatelství Vega-L, 2017. 29 stran. ISBN 978-80-88072-21-8.

HOMOLOVÁ, Květa, ed. a kol. *Čeští spisovatelé 19. a počátku 20. století: slovníková příručka*. 3. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1982. 371 s.

KÁDNEROVÁ, Jiřina, ed. *Regionální literatura ve veřejných knihovnách Středočeského kraje*. Kladno: Státní vědecká knihovna, 1989. 23 s.

KOŘÍNEK, Václav. *Jak bývalo v Nymburce: historie i vyprávění*. 1. vyd. Kanina: OPS, 2012. 197 s. ISBN 978-80-87269-25-1.

KOVÁŘÍK, Vladimír. *Literární toulky po Čechách*. 1. vydání. Praha: Albatros, 1977. 508 stran, 6 nečíslovaných stran obrazových příloh. Klub mladých čtenářů.

KUBA, Bronislav. *O zaniklé vesnici Kří a další zajímavosti z historie Kerska*. Kersko: Bronislav Kuba vlastním nákladem, 2016. ISBN 978-80-270-2743-9.

KUBA, Bronislav. *Slavnosti sněženek - setkání s Bohumilem Hrabalem a jeho dílem*. 1. vydání. Kersko: Bronislav Kuba vlastním nákladem, 2020. 526 stran. ISBN 978-80-270-7421-1.

KUBA, Bronislav. *Slavnosti sněženek: lidské osudy a odhalená tajemství v Hrabalově Kersku*. 1. vyd. Kersko: B. Kuba, 2014. 365 s. ISBN 978-80-260-5646-1.

KUBA, Bronislav. *Slavnosti sněženek: lidské osudy a odhalená tajemství v Hrabalově Kersku*. 1. vyd. Kersko: B. Kuba, 2014. 365 s. ISBN 978-80-260-5646-1. s. 22

KUTÍK, Ladislav. Vítejte v městečku literární inspirace Bohumila Hrabala: To nejcennější, co bylo v Nymburce napsáno. *Zpravodaj Klubu čtenářů Bohumila Hrabala: Nymburský pábítel*. Nymburk: Městská knihovna Nymburk, 1998, (1), 1.

LEHÁR, Jan. *Česká literatura od počátků k dnešku*. 2. doplněné vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006, s. 859.

MARTINEK, Libor. *Region, regionalismus a regionální literatura: (studie)*. Vydání první. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2007. 163 stran. ISBN 978-80-7248-443-0. s. 116

MAZAL, Tomáš. *Cesty s Bohumilem Hrabalem*. Praha: Academia, 2011. Průvodce (Academia). ISBN 978-80-200-1924-0.

MAZAL, Tomáš. *Spisovatel Bohumil Hrabal*. Vyd.1. Praha: Torst, 2004. 442 s. : il. ISBN 80-7215-226-2.

NERUDA, Jan. *Menší cesty*. Vyd. 1. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1961. 527 s. Knihovna klasiků. Spisy Jana Nerudy; sv. 9. s

PELÁN, Jiří. *Bohumil Hrabal: pokus o portrét*. Vydání třetí, druhé samostatné, upravené. Praha: Torst, 2015. 118 stran, 32 nečíslovaných stran obrazových příloh. ISBN 978-80-7215-496-8.

PYTLÍK, Radko. *--a neuvěřitelné se stalo skutkem: o Bohumilu Hrabalovi*. Praha: Emporius, [1998]. 99 s. ISBN 80-901980-3-1.

PYTLÍK, Radko. *Bohumil Hrabal*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1990. 285 s., 23 fot. Portréty spisovatelů. ISBN 80-202-0239-0.

ŘEHOUNEK, Jan. *Bohumil Hrabal a jeho městečko, kde se (bohužel) nezastavil čas*. Vyd. 1. Nymburk: Stanislav Klos, 1998. 94 s. ISBN 80-239-7735-0.

ŘEHOUNEK, Jan. *Jak šly nymfy do důchodu: příběh knihy Bohumila Hrabala Harlekýnovy milióny*. Vydání první. Nymburk: Jan Řehounek - Kaplanka, 2016. 38 stran. ISBN 978-80-87523-14-8.

ŘEHOUNEK, Jan. *Kerskem ve stopách Bohumila Hrabala*. Vydání první. Nymburk: Jan Řehounek - Kaplanka, 2017. 71 stran. ISBN 978-80-87523-20-9.

ŘEHOUNEK, Jan. *Nymburk literární*. V Praze: Dauphin, 2016. 293 stran. ISBN 978-80-7272-798-8.

ŘEHOUNEK, Jan. *Světlezené chvílky s Hrabalem*. Vydání první. Nymburk: Kaplanka, 2019. 61 stran. ISBN 978-80-87523-27-8.

STAV PRO ČESKOU A SVĚTOVOU LITERATURU. Akademie věd ČR a VLAŠÍN, Štěpán, ed. *Slovník literární teorie*. Vyd. 2. rozš. Praha: Československý spisovatel, 1984. 465 s.

Stanovy Klubu čtenářů Bohumila Hrabala. Nymburk: Klub čtenářů Bohumila Hrabala, 1998.

SVOZIL, Bohumil. Doslov In HRABAL, Bohumil. *Městečko u vody*. Vydání druhé. Praha: Československý spisovatel, 1986. 427 stran. Knihovna české prózy 1945-1985.

ŠORM, Petr, ed., SÝKORA, František, ed. a KAVÁNOVÁ, Jana, ed. *Bohumil Hrabal: známý a neznámý*. Vyd. 1. Poděbrady: Polabské muzeum, 2014. 199 s. ISBN 978-80-905259-3-1.

VELEKOVÁ, Dagmar. *Pod dojmem chvíl*. Praha: D. Veleková, 2008. 133 s. ISBN 978-80-254-1646-4.

VORLÍČEK, Václav. Při četbě se mi vybavují skuteční lidé. *Zpravodaj Klubu čtenářů Bohumila Hrabala Nymburský pábitel*. Nymburk: Městská knihovna Nymburk, 2001, 3(10).

Internetové zdroje

Charakteristika okresu Nymburk. *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2020, 4.2.2020 [cit. 2020-10-29]. Dostupné z:

https://www.czso.cz/csu/xs/charakteristika_okresu_nymburk

Slovník české literatury: Po roce 1945. *Slovník české literatury: Po roce 1945* [online]. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, c2006–2011 [cit. 2021-5-10]. Dostupné z:

<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=105>

Bohumil Hrabal a regionální jazykové jevy. *Naše řeč: listy pro vzdělání a tříbení jazyka českého*. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, 2007, **90**(1), 20-29. ISSN 0027-8203. Dostupné také z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7923>

Městská knihovna Nymburk: Literární kabinet Bohumila Hrabala. *Městská knihovna Nymburk - Literární kabinet* [online]. Nymburk: Městská knihovna Nymburk, 2021 [cit. 2021-04-23].

Dostupné z: <http://www.knihovna-nbk.cz/index.php?o=22>

Městská knihovna Nymburk: Literární kabinet Bohumila Hrabala. *Městská knihovna Nymburk - Literární kabinet* [online]. Nymburk: Městská knihovna Nymburk, 2021 [cit. 2021-04-23].

Dostupné z: <http://www.knihovna-nbk.cz/index.php?o=22>

Přílohy

Příloha I. Stanovy Klubu čtenářů Bohumila Hrabala schválené 21. 11. 1998

PRO ČLENY SE CHYSTÁ ZPRAVODAJ, RÚZNÉ AKCE,
LITERÁRNÍ KABINET

STANOVY KLUBU ČTENÁŘŮ BOHUMILA HRABALA

Klub čtenářů Bohumila Hrabala je zájmovým sdružením lidí, kteří jsou obdivovateli díla tohoto českého spisovatele.

Zřizovatelem Klubu čtenářů B. H. je město Nymburk. Zakládajícími členy se stali Městská knihovna v Nymburce, při níž klub pracuje, Ladislav Kutík, starosta města Nymburka, Společnost přátel starého Nymburka, Městské kulturní středisko v Nymburce, Polabské listy, s. r. o., Pivovar Nymburk, s. r. o., dr. Stanislav Klos, nakladatel, Vlastivědné muzeum v Nymburce.

Členem Klubu čtenářů B. H. se může stát každý občan bez rozdílu věku a rovněž fyzické a právnické osoby - podnikatelské subjekty či instituce, a to vyplněním přihlášky a zaplacením členského příspěvku: občané 200 Kč, studenti 100 Kč, podnikatelské subjekty a instituce 1 000 Kč.

Každý člen má nárok na čtvrtletní zpravodaj klubu zdarma, zúčastňovat se všech akcí pořádaných klubem, být zván na akce pořádané jednotlivými členy klubu, využívat fond Literárního kabinetu Bohumila Hrabala v Městské knihovně v Nymburce.

Klubový zpravodaj

- vychází jedenkrát za čtvrtletí
- informuje o iniciativách klubu, připravovaných akcích, nově vydávaných dílech B. H.
- dokumentuje publicistiku a články v tisku se vztahem k Bohumilu Hrabalovi.

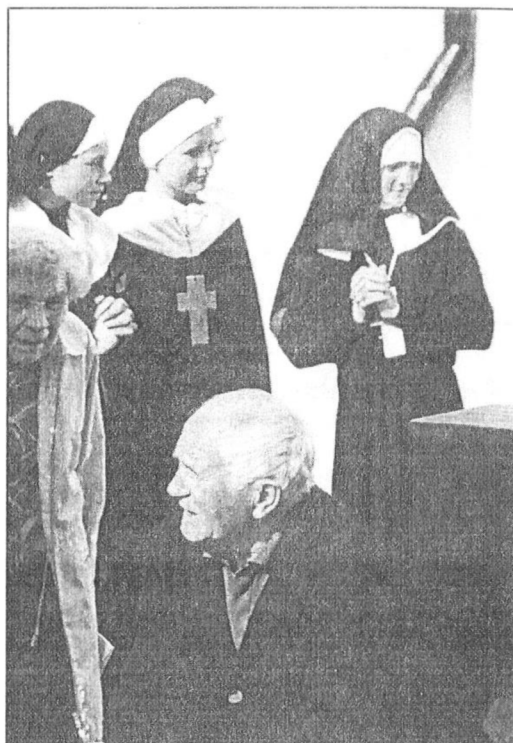
- členové Klubu čtenářů B. H. dostávají zpravodaj zdarma, v omezeném nákladu je prodejný.

Akce pořádané Klubem čtenářů B. H.

Jedenkrát za rok se uskutečňuje výroční shromáždění členů klubu v Nymburce. Na jeho programu jsou organizační a členské otázky, setkání s nakladateli, autogramiády hrabalologů a besedy s nimi, čtení s děl B. H. a z knih o B. H., hrabalovská divadelní představení ap.

Literární kabinet B. H.

Městská knihovna v Nymburce zřizuje Literární kabinet B. H. V něm jsou soustředěna vydaná díla B. H. a díla hraba-

Velký pábítel v zajímavé společnosti.

lologů. Pořizuje se výstřížková služba publicistiky a žurnalistických příspěvků z tisku.

Orgány klubu

- výroční shromáždění členů klubu volí šestičlenné představenstvo a předsedu na jeden rok, redakční radu a vedoucího redaktora klubového zpravodaje

- ekonomické zabezpečení je řešeno formou členských příspěvků a dotace zřizovatele, účetnictví zabezpečuje Městská knihovna v Nymburce

- výbor připravuje plán činnosti klubu v úzké spolupráci se členy, kteří mohou do programu klubu jakoukoli formou přispět, a tuto činnost řídí

- redakční rada shromažďuje materiály pro vydávání klubového zpravodaje a zabezpečuje jeho vydávání, distribuci zajišťuje Městská knihovna v Nymburce

Příloha č. II. Chronologický přehled bibliografie Jana Řehounka

ŘEHOUNEK, Jan: *Bohumil Hrabal a jeho městečko, kde se (bohužel) nezastavil čas.* Vyd. 1. Nymburk: Stanislav Klos, 1998. 94 s. ISBN 80-239-7735-0.

ČERNÝ, Jiří a ŘEHOUNEK, Jan: *Z Nymburka do Kerska po stopách Bohumila Hrabala: turistický průvodce.* Libice nad Cidlinou: Vega-L, 2001. [16] s. ISBN 80-7276-015-7.

ŘEHOUNEK, Jan: *Klub čtenářů Bohumila Hrabala Nymburk.* Nymburk: Městská knihovna, 2002. 1 sv.

SAINER, Vladimír a ŘEHOUNEK, Jan, ed.: *Pohledy: adresát: JUDr. Bohumil Hrabal, Jodasova 1105, Třeboradická 1105, 182 00 Praha 8, tel. 846322, chata 274, Kersko.* Vyd. 1. Nymburk: Vega-L ve spolupráci s Vladimírem Kvízem, 2002. 81 s. ISBN 80-7276-037-8.

ČERNÝ, Jiří a ŘEHOUNEK, Jan: *Z Nymburka do Kerska po stopách Bohumila Hrabala: turistický průvodce = guide = Reiseführer.* 2., dopl. vyd. Nymburk: Vega-L, 2005. [16] s. ISBN 80-86757-32-3.

FOJTÍK, Pavel a ŘEHOUNEK, Jan: *Nymburkem ve stopách Bohumila Hrabala.* Nymburk: Kaplanka, 2012. 71 s. ISBN 978-80-87523-03-2.

ŘEHOUNEK, Jan: *Jak šly nymfy do důchodu: příběh knihy Bohumila Hrabala Harlekýnovy milióny.* Vydání první. Nymburk: Jan Řehounek - Kaplanka, 2016. 38 stran. ISBN 978-80-87523-14-8.

ŘEHOUNEK, Jan: *Kerskem ve stopách Bohumila Hrabala.* Vydání první. Nymburk: Jan Řehounek - Kaplanka, 2017. 71 stran. ISBN 978-80-87523-20-9.

ŘEHOUNEK, Jan: *Druhé desetiletí slavnosti Hrabalovo Kersko,* Vydání první. Nymburk: Kaplanka, 2018.

ŘEHOUNEK, Jan: *Světlezené chvílky s Hrabalem.* Vydání první. Nymburk: Kaplanka, 2019. 61 stran. ISBN 978-80-87523-27-8.

ŘEHOUNEK, Jan: *Nymburk literární.* Vydání první. Praha, Dauphin, 2016. 296 stran. ISBN 978-80-7272-798-8.

Dramatizace z Hrabalových textů:

Městečko u vody (1999)

Postřižiny (2003)

Nymburský je nymburský (2004)

Chcete vidět Zlatou Prahu? (2013)

Harlekýnovy milióny (2014)

Boganova maturita (na námět Života bez smokingu) (2015)

Evangelium schizofrenického strýce (2018)

Příloha č. III. Chronologický přehled aktivit Klubu čtenářů Bohumila Hrabala

21. listopadu 1998

Založení Klubu čtenářů Bohumila Hrabala, vyšlo nulté číslo Zpravodaje Klubu čtenářů Bohumila Hrabala Nymburský pábítel.

1999

Nymburští ochotníci nazkoušeli a uvedli představení Městečko u vody.

Proběhlo první setkání Klubu čtenářů Bohumila Hrabala. Petr Drholec, herec divadla jednoho herce, uvedl divadelní koláž z Hrabalovy Příliš hlučné samoty.

Závěr roku – vydání propagačních tisků z nymburské Hrabalovské řady – „Muzeum Bohumila Hrabala“ a „Klub čtenářů Bohumila Hrabala“ nakladatelství Vega-L „Postřižinský pivovar Bohumila Hrabala“.

Vzniká Postřižinská pohlednice akademického malíře Jiřího Škopka. Pohlednice byla iniciována F. Sýkorou a inspirována knihou J. Řehounka – Bohumil Hrabal a jeho městečko, kde se bohužel nezastavil čas.

11. března – 25. dubna

Nymburské muzeum pořádá výstavu dokumentárních a portrétních fotografií Bohumila Hrabala s názvem „Je tedy mezi námi“. Výstavu uspořádal Stanislav Tůma a vedoucí muzea František Sýkora. Fotografiemi přispěli V. Chochola, J. Reich, H. Hamplová, Z. Merta, L. Michálek, T. Kuščynskij, K. Kestner. Z této výstavy bylo možné zakoupit soubor fotografických faksimilií.

28. března

Otevření stálé expozice věnované Bohumilu Hrabalovi ve Vlastivědném muzeu v Nymburce. Expozice obsahuje dvě místnosti, stylizovanou Hrabalovu pracovnu a starou venkovskou hospodu.

11. dubna

Druhé setkání členů KČBH v Hálkově divadle v Nymburce.

22. května

1. ročník Hrabalova Kerska.

4. září

Slavnostně otevřen Literární kabinet Bohumila Hrabala při Městské knihovně Nymburk.

3. – 30. listopadu

V prostorách Městské knihovny Nymburk proběhla výstava „Bohumil Hrabal ve výtvarné tvorbě dětí.“

27. listopadu

Výroční setkání členů KČBH.

2000

Na Brněnském veletrhu cestovního ruchu Regiontour byla prezentována expozice města Nymburka, v rámci ní i výstava o Bohumilu Hrabalovi. Na výstavu byly vytvořeny propagační materiály: Klub čtenářů Bohumila Hrabala, Postřižinský pivovar Bohumila Hrabala, Turistická stezka po místech, které měl rád Bohumil Hrabal – Kersko – Hradištko.

Vojtěch Kladívko napsal 3 vzpomínky na B. Hrabala - „Úřední přeložení“, Reprezentační boty, Pozdní lásky, pod souhrnným názvem „Ve službě s Boganem“.

Pivovar Nymburk - nové Postřižinské pivo se jmenuje „Bogan“ třináctistupňové světlé pivo z žateckého chmele s přidavkem aromatických hořkých bylin. Toto pivo vyhrálo 3. místo v Ceně českých sládků.

Město Nymburk a město Neuruppin v SRN navázaly úzké kulturní, společenské a hospodářské styky, ve výstavní síni galerie Kunstraum se v rámci Nymburských dní konala výstava Bohumil Hrabala – Vlastivědné muzeum v Nymburce.

21. ledna

Členové Klubu čtenářů BH společně zhlédli hru Obsluhoval jsem anglického krále inscenovanou v ND

26. ledna

Z popudu jednoho z členů KČBH Hotel Grand přejmenován na Postřižiny.

3. února

Ve výstavních prostorách Českého centra ve Herrengasse ve Vídni byla slavnostně zahájena putovní výstava o životě a díle B. Hrabala, výstavu připravili pracovníci Vlastivědného muzea v Nymburce - F. Sýkora a P. Hamták.

1. března – 2. dubna

Výstava Jiřího Anderleho ve Vlastivědném muzeu s názvem „... s Bohumilem Hrabalem“ Vlastivědné muzeum vyhlásilo březen měsícem Bohumila Hrabala a zavedlo tradici pořádání „hrabalovských výstav“.

20. května

2. ročník Hrabalova Kerska.

15. září

Výstava v Muzeu v Neuruppinu (Německo) s názvem Pozvání do Nymburka.

18. listopadu

Druhé výroční shromáždění KČBH – nonstop čtení z knih Bohumila Hrabala, volba představenstva a redakční rady, organizační věci, beseda s Ivou Hüttnerovou, RNDr. Václavem Větvičkou, hudební vystoupení bratří Křížů.

2001

Město Nymburk z iniciativy Ing. J. Černého vydává dvě knižní záložky na hrabalovské téma (autor J. Kolářová).

V Lesním ateliéru Kuba je vybudován Hrabalův koutek.

15. března

Vlastivědné muzeum pořádá výstavu s názvem Bohumil Hrabal a divadlo.

26. května

3. ročník Hrabalova Kerska.

Představení nového razítka Klubu čtenářů Bohumila Hrabala.

Křest turistického průvodce Z Nymburka do Kerska po stopách Bohumila Hrabala (text: Mgr. I. Votoupal, Ing. J. Černý, J. Řehounek).

1. prosince

Výroční setkání členů KČBH.

2002

Instalace informační fototabule před chatou Bohumila Hrabala v Kersku.

1. května – 30. května

Výstava s tématem Slavností sněženek (fotografie z natáčení filmu) v Lesním ateliéru Kuba.

18. května

4. ročník Hrabalova Kerska (ve znamení Slavností sněženek)

Další trasa pochodu, nový způsob dopravy: raft, sbírání razítek, křest knihy Pohledy Bohumila Hrabala (uspořádali V. Kvíz a J. Řehounek).

30. 11. 2002

Výroční setkání členů KČBH.

2003

Městskou knihovnou Nymburk byla uspořádána soutěž pro dětské výtvarníky s názvem Kočka pana Hrabala.

Jan Řehounek uspořádal besedy o Hrabalovi v domech pro seniory v Rožďalovicích a Pístech.

Ve spolupráci s Městskou částí Praha 8 Libeň byl vydán nástěnný kalendář pro rok 2004 s fotografiemi Bohumila Hrabala.

Plánování společných oslav Hrabalova výročí (nástěnný kalendář, pamětní medaile, literární a výtvarná soutěž, Hrabalova socha, film o vztahu Hrabala k Nymburku,...)

27. března

Výstava ve Vlastivědném muzeu „Dopisy a šité koláže“ autora Josefa Hampla.

24. května

5. ročník Hrabalova Kerska (ve znamení Postřižin).

Otevření výstavy Postřižiny v Lesním ateliéru Kuba.

29. listopadu

Výroční setkání členů KČBH. Program oslav 90. výročí Hrabalova narození.

2004

Hrabalova devadesátka (program připravovaly: Klub čtenářů Bohumila Hrabala, Město Nymburk a Městská část Praha 8 - Libeň)⁶⁶ aktivity v rámci programu:

1. - 31. března

Hrabalova kočka – výstava z výtvarné soutěže pro děti v prostorách Městské knihovny Nymburk.

19. března – 18. dubna

Průřez celoživotní tvorbou – výstava Milana Albicha ve Vlastivědném muzeu v Nymburce.

27. března

(Ne)pietní akt u hrobu velkého pábitele – hřbitov v Hradištku u Sadské.

Ostře sledované vlaky - vernisáž výstavy dokumentů z natáčení Ostře sledovaných vlaků v Lesním ateliéru Kuba.

Nymburk – šifra mého psaní, premiéra dokumentárního filmu Šifra mého psaní.

Na dně perlička - Divadelní adaptace povídek Bohumila Hrabala divadla SERPENS v Hálkově městském divadle v Nymburce.

5. - 9. dubna

Filmové večery s B. H. - promítání filmů na náměty Bohumila Hrabala v Městském kině Sokol.

22. května

6. Hrabalovo Kersko.

28. května - 11. července

SAMIZDAT – výstava samizdatových vydání knih B. H. ve Vlastivědném muzeu Nymburk.

⁶⁶ uvádím pouze akce konané na území okresu Nymburk, konkrétní program oslav Hrabalovy devadesátky je k dispozici v Zpravodaji Klubu čtenářů Bohumila Hrabala č. 19. z 19.-20. 2. 2003, s. 8

27. listopadu

Výroční setkání členů KČBH.

Aktivity nad rámec programu oslav Hrabalovy devadesátky:

Vydání 25 stříbrných medailí k 90. výročí narození Bohumila Hrabala. Tyto medaile vydalo Město Nymburk a byly uděleny osobám či institucím za zásluhy spojené s činnostmi na podporu odkazu Bohumila Hrabala. Medaili obdržela Městská knihovna Nymburk s ředitelkou M. Hakenovou, Klub čtenářů Bohumila Hrabala a jeho předseda J. Řehounek, Vlastivědné muzeum s vedoucím muzea F. Sýkorou, nakladatelství Torst, vedoucí odboru kultury na Praze 8 Mgr. T. Květák, spisovatel T. Mazal, literární vědec Dr. Radko Pytlík, Hrabalova švagrová D. Hrabalová, Dr. Josef Zumr, R. Eliáš, ředitel pivovaru Ing. P. Benák, J. Kubová, zpěvák V. Neckář, režisér J. Menzel, herečka M. Vášáryová, starosta Města Nymburk L. Kutík, vedoucí odboru kultury Městského Úřadu Nymburk Ing. J. Černý, režisér Mgr. A. Toman, herci J. Šturma a J. Hanzlík a moderátor J. Teper.⁶⁷

Členka KČBH Alena Vávrová vydala vlastním nákladem pohlednici s výkresy účastníků soutěže Kočenka pro B. H.

3. září

Na Polabském knižním veletrhu na výstavišti v Lysé nad Labem byla udělena poprvé Cena Klubu čtenářů Bohumila Hrabala za nakladatelský počin při vydání díla Bohumila Hrabala či za jeho popularizaci. Cenu získalo nakladatelství Torst za publikaci Tomáše Mazala s názvem „Spisovatel Bohumil Hrabal“. Čestná uznání získalo Chvojkovo nakladatelství za knihu Bohumila Hrabala „Drobtý z hostiny“ a nakladatelství Vladimír Kvíz za knihu Vladimíra Sainera „Pohledy pro Bohumila Hrabala“.⁶⁸

13. prosince

Z iniciativy člena KČBH a zároveň výpravčího železniční stanice Dobrovice byla instalována a odhalena pamětní deska Bohumilu Hrabalovi s nápisem „Železniční stanice Dobrovice je

⁶⁷Zpravodaj Klubu čtenářů Bohumila Hrabala: *Nymburský pábítel*. č. 21. 6. Nymburk: Městská knihovna Nymburk, 2004.

⁶⁸Zpravodaj Klubu čtenářů Bohumila Hrabala: *Nymburský pábítel*. č. 21. 6. Nymburk: Městská knihovna Nymburk, 2004.

místem, kde v roce 1944 absolvoval zácvik na výpravčího český spisovatel Bohumil Hrabal (1914 – 1997)“.

2005

Z iniciativy člena KČBH Václava Pokorného byla vydána série čtyř hrabalovských pohlednic s portrétem Bohumila Hrabala (foto T. Mazal). Dvě z těchto pohlednic se váží k železniční stanici Dobrovice, jedna k exponátu ve Vlastivědném muzeu v Nymburce (psací stůl B. Hrabala) a poslední z nich k 110. výročí založení nymburského pivovaru.

19. května

Divadelní inscenace Divadelní obrazy z díla Bohumila Hrabala – Teatr bezdomny Bohumila Hrabala, Polsko, v prostorách auditoria Základní školy Komenského Nymburk.

21. května

7. ročník Hrabalova Kerska.

8. – 11. září

Během Polabského knižního veletrhu v Lysé nad Labem byly uděleny dvě Ceny Klubu čtenářů Bohumila Hrabala za nakladatelský počin. Tuto cenu získala publikace francouzských autorů Lionela Trana a Ambrého a Valerie Bergeové (překlad) „Příliš hlučné samoty“ a publikace „Hrabalovy literární koláže“ z pera PhDr. Miloslavy Slavičkové vydaná v nakladatelství Akropolis.

26. listopadu

V rámci výročního setkání KČBH proběhl Křest a promítání filmu Šifra mého psaní (scénář: J. Řehounek, režie: J. Černý, kamera V. Špaček, Hrabalovy texty čte J. Teper). Film bylo možné si zakoupit na místě ve formě DVD či videokazety.

2006

Z iniciativy člena KČBH Václava Pokorného vychází nástěnný kalendář pro rok 2007 „Bohumil Hrabal: spisovatel – železničář“.

V rámci slavností Dne postřížinského piva byl vypraven Postřížinský expres do Dobrovice.

20. května

8. ročník Hrabalova Kerska.

7. - 10. září

Polabský knižní veletrh - Udělena cena KČBH za nakladatelský přínos v oblasti vydávání knih Bohumila Hrabala či za jeho popularizaci, a to nakladatelství Mladá fronta za vydání knihy „Taneční hodiny pro starší a pokročilé“. Spolu s touto cenou bylo uděleno čestné uznání firmě HATO, spol. s r. o. Dobruška, za vydání kalendáře na rok 2007 „Bohumil Hrabal – železničář“. Pro veletrh byla zároveň připravena Hrabalova expozice.

9. června

Byla pokřtěna a zprovozněna Cyklostezka Bohumila Hrabala (po stopách spisovatele z Nymburka do Kerska). Cyklostezka začíná u Hrabalovy vily na Zálabí a pokračuje do Kerska, kde navazuje na turistickou stezku Po místech, která měl Bohumil Hrabal rád. V rámci křtu cyklostezky proběhla „beseda s Lelím“ (Jiřím Fialou) – jednou z postav Hrabalových textů.

25. listopad

Výroční setkání KČBH, Městská knihovna Nymburk. Promítání filmu Sběrné suroviny.

2007

2. února

Ne/pietní vzpomínka na Bohumila Hrabala na hřbitově v Hradištku u příležitosti 10. výročí jeho úmrtí.

19. května

9. ročník Hrabalova Kerska.

6. - 9. září

4. ročník Polabského knižního veletrhu. Byla udělena Cena KČBH za nakladatelský přínos. Cenu získalo nakladatelství Prostor (ve spolupráci s nakladatelstvím Mladá fronta) za moderně pojatou knihu „Obsluhoval jsem anglického krále“ s ilustracemi Michala Machaty, doprovázenou CD s kompletním textem načteným Miroslavem Masopustem.

24. listopadu

Výroční setkání členů KČBH. Literární pořad herce Jiřího Brože s názvem Pocta Bohumilu Hrabalovi.

2008

Ostře sledovaný Hrabal - Vlastivědné muzeum pořádalo výstavu Ostře sledovaný Hrabal zapůjčenou z Národního muzea fotografie v Jindřichově Hradci, na jejíž tvorbě se podílelo.

5. ročník Polabského knižního veletrhu. Cenu KČBH získalo nakladatelství Mladá fronta za souborné vydání próz Bohumila Hrabala. Čestné uznání bylo uděleno nakladatelství Karolinum za anglický překlad interview – novely „Kličky na kapesníku: Pirouettes on a Postage Stamp“. Pro veletrh byla Městskou knihovnou Nymburk.

připravena expozice o Hrabalově Kersku.

24. května

10. ročník Hrabalova Kerska ve znamení Ostře sledovaných vlaků (soutěž o neobvyklou pokrývku hlavy).

29. listopadu

Výroční setkání členů KČBH.

2009

23. května

11. ročník Hrabalova Kerska (První Hrabalova cyklojízda po nové cyklostezce).

28. listopadu

Výroční setkání KČBH v Hálkově divadle v Nymburce s názvem S Hrabalem do divadla. Ukázky z divadelních představení Ostře sledované vlaky a Obsluhoval jsem anglického krále.

3. prosince

Odhalení posezení U Tří Hrabalových koček na nymburském Zálabí před vilou Hrabalkou (zde začíná Hrabalova cyklostezka). Autorem stolu je nymburský sochař Michal Jára. Pokřtěno bylo novým typem nymburského piva – Něžný barbar. Informativní cedule je dílem Jaroslavy Kolářové.

2010

22. května

12. ročník Hrabalova Kerska.

27. listopadu

Výroční setkání členů KČBH. Beseda s Tomášem Mazalem s názvem Bohumil Hrabal ve vzpomínkách

2011

21. května

13. ročník Hrabalova Kerska.

2012

19. května

14. ročník Hrabalova Kerska

11. říjen

Odhalení sochy B. Hrabala na nymburském náměstí — autorem dřevěné sochy je sochař Michal Jára.

17. listopadu

Výroční setkání členů KČBH. Zvolen nový výbor klubu. Představení Petra Drholce (divadla jednoho herce) s názvem Kdo je Bohumil Hrabal.

2013

Vznikají k 100 letům od narození Bohumila Hrabala webové stránky Hrabal Nymburk, dostupné z <http://www.hrabal-nymburk.cz/index.php>

Vyhlášení soutěže Města Nymburk o návrhy loga k 100 letům narození Bohumila Hrabala.

Vyhlášení Literární soutěže s názvem **100 let Bohumila Hrabala** ve spolupráci s Výstavištěm Lysá nad Labem.

Z iniciativy V. Pokorného, J. Řehounka a K. Otavy byly přejmenovány dva rychlíky na železniční trati Hradec Králové – Praha na rychlík „Bohumil Hrabal“.

18. května

15. ročník Hrabalova Kerska (sbírání razítek do Putovních knížek)

2014

Oslavy stého výročí narození Bohumila Hrabala

3. března

Slavnostní zahájení stého výročí Bohumila Hrabala (výstava fotografií, Nymburk čte Hrabala) v Nymburce.

28. března – 30. listopadu

Výstava Polabského muzea Bohumil Hrabal známý/neznámý.

3. dubna

Při veřejném čtení Ostře sledovaných vlaků vznikla pod vedením kostomlatské knihovnice Lenky Micháلكové iniciativa, která se zasloužila o to, aby pamětní deska byla zaplácena z rozpočtu obce Kostomlaty.

duben: Vychází kniha Bronislava Kuby „Slavnosti sněženek – lidské osudy a odhalená tajemství v Hrabalově Kersku“.

7. května

Premiéra adaptace Harlekýnových milionů autora Jana Řehounka v Hálkově divadle v Nymburce.

15. – 18. května

Svět knihy – přednáška Hrabal (J. Řehounek, R. Pytlík), prezentace KČBH H. Liptáková (Pábitel č. 49).

17. května

16. ročník Hrabalova Kerska (k Stému výroční narození Bohumila Hrabala). Zapojení Sdružení knihovníků a informačních pracovníků.

5. – 7. září

Polabský knižní veletrh tematicky věnován stému výročí narození Bohumila Hrabala. Cenu Polabského knižního veletrhu za mimořádný přínos pro českou literaturu získal Jiří Menzel za zfilmování literárních děl Bohumila Hrabala. Cenu KČBH si odnesl Petr Kotyk za vydání knihy

„Hlučná samota – sto let Bohumila Hrabala“, čestné uznání Bronislav Kuba za vydání knihy „Slavnosti sněženek – lidské osudy a odhalená tajemství v Hrabalově Kersku“. Během veletrhu byla představena kniha „Bohumil Hrabal – známý a neznámý“ vydaná Polabským muzeem.

14. - 16. září

V rámci prvního ročníku festivalu autorského Čtení ve vlaku proběhl výlet s názvem Pocta Bohumilu Hrabalovi. J. Řehounek provedl účastníky Nymburkem, po místech spojených s Bohumilem Hrabalem.

3. října

Zasazení stromů u příležitosti 100. výročí narození Hrabala. U Tři Hrabalových koček před vilou Hrabalkou – donátory stromu (platan východní) s názvem Bogan jsou: KČBH, Městská knihovna Nymburk, Městský úřad v Nymburce, vedoucí odboru kultury Jiří Černý, na druhé straně Labe pak zasadili členové divadelního spolku Hálek druhý strom (dub letní).

6. prosince

Slavnostní odhalení pamětní desky Bohumila Hrabala a jeho Ostře sledovaných vlaků na nádraží v Kostomlatech nad Labem. Odhalení „koutu B. H.“ s informačními cedulemi o působení B. H. na zdejším nádraží.

Výroční setkání členů KČBH.

2015

23. května

17. ročník Hrabalova Kerska (fotosoutěž).

28. listopadu

Výroční setkání členů KČBH ve znamení Roku literatury.

2016

30. března

Odhalena pamětní deska Bohumila Hrabala umístěná ve vstupní hale Gymnázia Bohumila Hrabala.

21. května

18. ročník Hrabalova Kerska (soutěž o nejoriginálnější pokrývku hlavy, křest knihy Jana Řehounka *Jak šly nymfy do důchodu*).

2017

3. února

Pietní akt u hrobu Bohumila Hrabala v Hradištku u příležitosti výročí 20 let od jeho úmrtí.

3. února - 31. května

Výstava Vlastivědného muzea v Nymburce s názvem *Knižní svět Bohumila Hrabala*.

30. března – 1. dubna

Mezinárodní konference k 20. výročí úmrtí B. H.: **„Schizofrenická historiografie – Literatura Bohumila Hrabala v dějinných zlomech krátkého 20. století.“**. Příspěvek J. Řehounka *„Nymburské aktivity k Bohumilu Hrabalovi“*. J. Řehounek a J. Černý komentovaná vycházka po místech spjatých s Bohumilem Hrabalem.

20. května

19. ročník Hrabalova Kerska (ve znamení Ostře sledovaných vlaků).

2018

Městská knihovna Nymburk získává od knihovny Libri Prohibity do dlouhodobé zápůjčky samizdatové vydání Něžného barbara.

24. března

Odhalen Poesiomat - umístění na zahradě Lesního ateliéru Kuba. Vernisáž výstavy obrazů a grafik „Každý den zázrak“.

19. května

20. ročník Hrabalova Kerska. Vychází informační brožura „Druhé desetiletí slavnosti Hrabalovo Kersko“.

8. prosince

Výroční zasedání KČBH (potvrzení členů výboru).

2019

18. května

21. ročník Hrabalova Kerska (poprvé udělena Cena za šíření dobrého jména Bohumila Hrabala Zlatý Cassius – dostává ji maďarský bohemista László Polgár).

19. září

Městská knihovna Nymburk křtí knihu „Schizofrenická historiografie – Literatura Bohumila Hrabala v dějinných zlomech krátkého 20. století“.

2020

leden - květen

Soutěž Hrabalovy hlavolamky

20. května

Udělení ceny Zlatý Cassius 2020 Janu Řehouňkovi.

27. června

Křest knihy Bronislava Kuby s názvem Slavnosti sněženek – setkání s Bohumilem Hrabalem a jeho dílem.

Příloha č. IV. Hrabalovy hlavolamky (obsahuje 5 podpříloh str. 77-81)

M MĚSTSKÁ
KNIHOVNA
NYMBURK

KLUB
ČTENÁŘŮ
BOHUMILA
HRABALA
NYMBURK

HRABALOVY HLAVOLAMKY

„V co věřím. V účinnou lásku k bližnímu a v to, že je člověk kosmotvorný, věřím, že obou těch kategorií mohu dosáhnout s úsměvem, dokonce že hra a humor jsou podstatou světa a jeho plození...“

Líbil se Vám citát Bohumila Hrabala?

Chtěli byste se pobavit nad jeho citáty a zároveň si potrénovat mozek? Připravili jsme pro vás pět citátů **Bohumila Hrabala**, které budete moci objevovat **od ledna do května 2020**.

Citáty jsme skryli do **pěti Hrabalových hlavolamek**, které naleznete vždy v novém čísle **Nymburského zpravodaje**, na facebooku **Městské knihovny Nymburk** nebo si je můžete vyzvednout v **dospělém oddělení Městské knihovny Nymburk**.

Správné **odpovědi** nám můžete odevzdávat osobně v dospělém oddělení Městské knihovny Nymburk nebo je můžete zasílat emailem na adresu **region@knihovna-nbk.cz** (přijetí emailu vám potvrdíme).

Vyhodnocení soutěže proběhne na **Hrabalově Kersku** v květnu 2020. Do slosování o knižní ceny se dostanou ti luštitelé, kteří vyluští všechny hlavolamky a správné odpovědi nám zašlou do **15. 5. 2020**. Výherci se mohou těšit na knižní ceny.

Hrabalova hlavolamka na únor

Druhá z pěti Hrabalových hlavolamek vás zavede mezi postavy jedné z jeho neznámějších knih a to Postřizín.

V osmisměrce je třeba najít všechna slova ze seznamu. Slova mohou být v osmisměrce umístěna: zleva-doprava, zprava-doleva, shora dolů, sdola nahoru, nebo diagonálně všemi 4 směry. Po vyškrtání všech slov zůstanou některá písmena v osmisměrce nepřeškrtnuta a tato písmena při čtení po řádcích zleva doprava tvoří tajenku osmisměrky.

Tajenka má 27 písmen a obsahuje jednu z Hrabalových myšlenek.

Seznam slov:

Boďa, Červinka, deGiorgi, Děkan, Francin, Gruntorád, Maryška, Myclík, Pepin, Růžička, Řepa, vlas

A	K	N	I	V	R	E	Č	G	F
S	A	L	V	I	B	X	R	N	L
O	D	V	A	O	T	U	R	I	J
N	A	E	Ď	E	N	Ů	A	C	K
I	P	A	G	T	Ž	K	P	N	Í
P	E	O	O	I	Š	D	M	A	L
E	Ř	R	Č	Y	O	Í	N	R	C
P	Á	K	R	K	A	R	E	F	Y
D	A	A	X	I	S	T	G	E	M
N	M	N	A	K	Ě	D	C	I	E

Správné znění tajenky nám nezapomeňte zaslat na email region@knihovna-nbk.cz (přijetí emailu vám potvrdíme) nebo nám ji přinést do **dospělého oddělení Městské knihovny Nymburk**. Nezapomeňte připsat své jméno, příjmení a emailový či telefonický kontakt. Správné odpovědi na únorovou hlavolamku nám můžete zasílat po celou dobu soutěže, tedy do 15. 5. 2020. Přejeme vám úspěšné luštění.

Hrabalova hlavolamka na březen

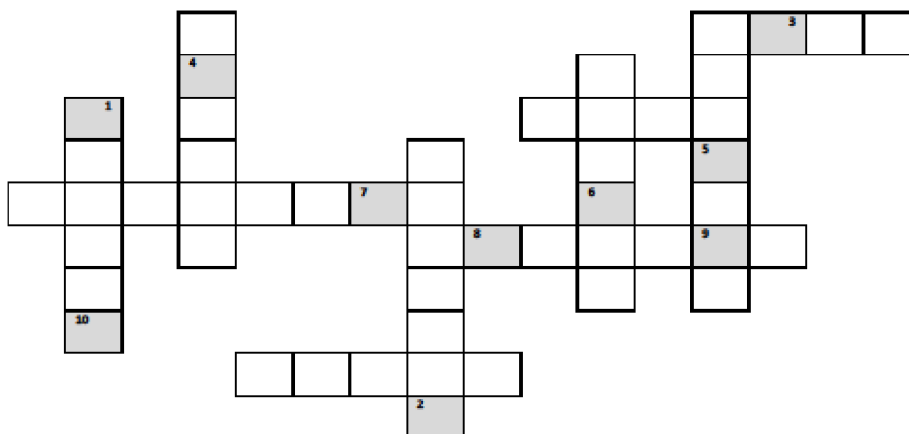
Děkujeme všem, kteří nám zaslali správnou odpověď na Hrabalovy hlavolamky z ledna a února. Milí luštitelé, nezapomeňte, že je potřeba vyluštit všech pět hlavolamek, abyste mohli soutěžit o knižní ceny. Na březen jsme pro Vás připravili třetí z pěti hlavolamek. Tentokrát se týká novely *Ostře sledované vlaky*.

Doplňte slova do křížovky a z očíslovaných označených políček doplňte tajenku.

Horizontálně: smrt, Hrna, plácačka, zadnice, vlaky

Vertikálně: munice, stanice, hrdina, koleje, razítko

„..... je hrdlo lahve, kterým se proklotávám k druhým lidem“

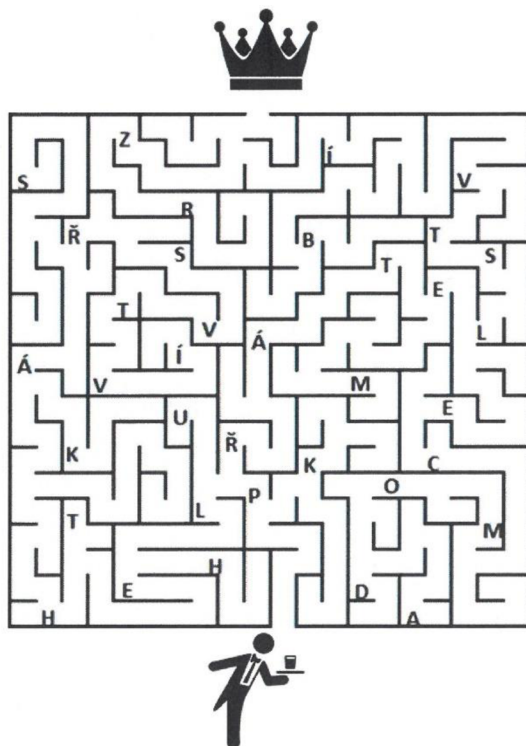

Správné znění tajenky nám nezapomeňte zaslat na email region@knihovna-nbk.cz (přijetí emailu vám potvrdíme) nebo nám ji přinést do **dospělého oddělení Městské knihovny Nymburk**. Nezapomeňte připsat své jméno, příjmení a emailový či telefonický kontakt. Správné odpovědi na únorovou hlavolamku nám můžete zasílat po celou dobu soutěže, tedy do 15. 5. 2020. Přejeme Vám úspěšné luštění.

Hrabalova hlavolamka na duben

Děkujeme všem, kteří nám zaslali správnou odpověď na první tři Hrabalovy hlavolamky. Milí luštitelé, nezapomeňte, že je potřeba vyluštit všech pět hlavolamek, abyste mohli soutěžit o knižní ceny. Na duben jsme pro Vás připravili čtvrtou z pěti hlavolamek.

Pomozte Janu Dítětovi projít bludištěm za anglickým králem a sesbírejte po cestě písmena, která Vám pomohou sestavit chybějící slovo do tohoto Hrabalova výroku „..... ženy je šance na trápení pro dva.“

Správné znění tajenky nám nezapomeňte zaslat na email region@knihovna-nbk.cz (přijetí emailu Vám potvrdíme) nebo nám ji přinést do **dospělého oddělení Městské knihovny Nymburk**. Nezapomeňte připsat své jméno, příjmení a emailový či telefonický kontakt. Správné odpovědi na dubnovou hlavolamku nám můžete zasílat po celou dobu soutěže, tedy do **15. 5. 2020**. Přejeme Vám úspěšné luštění.

